

บทที่ 4

นโยบายภาครัฐกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางสายตา

จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความเป็นมาและโอกาสของคนตาบอดในการประกอบอาชีพไปแล้วในบทที่ผ่านมา เราจะพบว่าสาเหตุที่ทำให้คนตาบอดมีโอกาสในการประกอบอาชีพทั้งใน ส่วนของการเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนการประกอบอาชีพอิสระนั้น เป็นผลมาจากการช่วยเหลือขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้าน การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด การดีนรณแสงหาของคนตาบอด ตลอดจนนโยบายของภาครัฐที่ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนตาบอดเป็นอย่างมากในช่วงระยะหลัง แต่อย่างไร ก็ตาม หากจะกล่าวถึงนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการ ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนตาบอดแล้วก็นับได้ว่า นโยบายของภาครัฐเองยังเป็นอุปสรรคต่อ การส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการตลอดจนการประกอบอาชีพของคนตาบอดอยู่พอสมควร ซึ่งสำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญ 3 ประการ ที่ทำให้นโยบายของภาครัฐ เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการตลอดจนการประกอบอาชีพของคนตา บอดอันได้แก่

1. นโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายทั่วไปและนโยบายการส่งเสริมอาชีพคน พิการ
2. นโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐที่มุ่งการแก้ไขปัญหาคคนพิการแบบ รวมหมู่
3. การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ซึ่งในรายละเอียดของสาเหตุสำคัญ 3 ประการนั้น ทางผู้วิจัยจะได้นำมากล่าวถึง อย่างละเอียดในงานวิจัยชิ้นนี้ นอกจากนั้นสำหรับเนื้อหาในบทนี้ทางผู้วิจัยยังจะได้กล่าวถึงแนวทางใน การปรับปรุงนโยบายของภาครัฐเพื่อให้คนพิการมีโอกาสและได้รับความเป็นธรรมในการประกอบ อาชีพเพิ่มมากขึ้น

4.1 นโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายทั่วไปและนโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการและคนพิการทางสายตา

คงต้องยอมรับกันว่า สำหรับการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทยแล้ว หน่วยงานภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนภาครัฐอยู่พอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการนั้น การดำเนินงานของหน่วยงานภาคเอกชนเพียงลำพังคงไม่สามารถที่จะทำให้งานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการบรรลุตามเป้าหมายได้ในทุกมิติ ฉะนั้นแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐเองก็ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทต่องานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ และหากจะกล่าวสำหรับงานด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการนั้นแม้ว่าหน่วยงานภาคเอกชนจะได้เริ่มดำเนินการมาก่อนภาครัฐ แต่ในภายหลังภาครัฐเองก็ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าวทั้งในส่วนของกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ แต่ทั้งนี้นโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการและนโยบายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการตลอดจนการประกอบอาชีพของคนตาบอดอยู่อันได้แก่

4.1.1 นโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการและคนพิการทางสายตา

แม้ว่าก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาบังคับใช้นั้นภาครัฐเองก็ได้เคยมีมาตรการเพื่อช่วยให้คนพิการได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพอยู่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควตาสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการโดยผ่านทางสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และองค์กรต่าง ๆ ของคนพิการ การแก้ไขถ้อยคำในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถรับราชการได้ หรือแม้แต่การที่มีหน่วยงานของภาครัฐได้จ้างคนพิการเข้าไปทำงานในตำแหน่งต่างๆ ทั้งในรูปแบบลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว แต่มาตรการของภาครัฐต่างๆ เหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงเห็นควรให้มีการตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ขึ้นมาบังคับใช้เพื่อเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่างๆ ซึ่งก็รวมถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพด้วย โดยสำหรับบทบัญญัติที่มุ่งฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพตามพระราชบัญญัติการ

ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้น ได้แก่ มาตรา ๑๕ (๓) ได้กำหนดให้คนพิการที่ได้จดทะเบียนคนพิการมีสิทธิได้รับคำแนะนำชี้แจงและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ ส่วนมาตรา ๑๗ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น ในกรณีที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่กำหนดจะขอส่งเงินเข้ากองทุนตาม มาตรา ๑๖ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแทนการรับคนพิการเข้าทำงานก็ได้" โดยกองทุนตาม มาตรา ๑๖ นั้นหมายถึง "กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ" นอกเหนือจากนั้นในพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ยังมีบทบัญญัติเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนรับคนพิการเข้าทำงาน โดยมาตรา ๑๘ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า "นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๑๗ (๒) มีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัษฎากรได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายจริง" (ดู พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา ๑๕ (๓) มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๑๘ วรรคสอง)

แต่กว่าที่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจะมีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์นั้นก็ ต้องรอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การออกประกาศระเบียบกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ตลอดจนการออกกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งทำให้มาตรการในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน โดยบทบัญญัติของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่ส่งผลให้มาตรการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้นั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

"ข้อ 1 สถานประกอบการของเอกชนใดมีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราลูกจ้างทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด จำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคน ถ้าเกินหนึ่งร้อยคน ต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน ทั้งนี้ เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่มีตำแหน่งงานที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ และได้แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบ และกรมประชาสงเคราะห์

เห็นชอบด้วยแล้ว ให้กรมประชาสงเคราะห์กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สถานประกอบการของเอกชนใดตามวรรคหนึ่งยังไม่มีคนพิการทำงาน หรือมีไม่ครบตามอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบภายในวันที่ 30 มกราคม ของแต่ละปีและประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงาน โดยต้องกำหนดระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ถ้าไม่มีคนพิการมาสมัครภายในเวลาที่กำหนด และกรมประชาสงเคราะห์ยังไม่ส่งคนพิการมาสมัครภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กรมประชาสงเคราะห์ได้รับแจ้งให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคหนึ่งสำหรับปีนั้น"

"ข้อ 2 ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานตามข้อ 1 วรรคสาม นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการโดยความเห็นชอบของกรมประชาสงเคราะห์ จะกำหนดลักษณะของความพิการให้เหมาะสมกับงานที่จะรับก็ได้

การไม่รับคนพิการที่มาสมัครหรือที่กรมประชาสงเคราะห์ส่งมาสมัครเข้าทำงาน อันมิใช่เหตุแห่งความประทุติหรือประวัติของคนพิการ หรือลักษณะของความพิการตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งของผู้สมัครงานนั้นเอง ให้ถือว่านายจ้างประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน"

"ข้อ 3 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานหรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน"

โดยหากพิจารณาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้นอาจทำให้เราเข้าใจว่าภาครัฐมีนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการโดยพยายามที่จะส่งเสริมให้คนพิการได้รับการจ้างงานจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนเท่านั้น ซึ่งอันที่จริงแล้วในระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2547) ได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพอิสระให้กับคนพิการด้วย ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดให้คนพิการสามารถกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ การสนับสนุนงบประมาณให้กับแผนงานและโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพโดยส่งเสริมการเตรียมทักษะอาชีพ การอบรมและฝึกอาชีพ การปรับปรุงขยายกิจการศูนย์ฝึกอาชีพและโรงงานใน

อารัก্ষ์ รวมทั้งการฝึกและประกอบอาชีพโดยชุมชน ซึ่งก็แน่นอนว่ามาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้ช่วยให้คนพิการมีโอกาสได้รับการฝึกทักษะในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นสำหรับคนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระยังมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้นอีกด้วย (ดูข้อ 8 ของระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยการจัดหาผลประโยชน์และการใช้จ่ายเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2536 แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2547)

แต่อย่างไรก็ดี แม้ภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการโดยผ่านมาตรการต่าง ๆ ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตลอดจนในกฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตามที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่ภายหลังจากที่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นระยะเวลาพอสมควร กลับปรากฏว่าปัญหาในการประกอบอาชีพของคนพิการยังดำรงอยู่ ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยก็คือปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตลอดจนกฎกระทรวงและระเบียบที่ได้ออกตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ กล่าวคือ

ในประการแรก ถึงแม้ว่าในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้น ได้มีมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกรายคนพิการเข้าทำงานหรือจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้มีบทบัญญัติให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานหรือจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเช่นเดียวกับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกรายคน ถึงแม้ว่าในตอนที่มีการร่างพระราชบัญญัตินี้กลุ่มคนพิการและสถานายจ้างมีความเห็นพ้องต้องกันว่าหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจของไทยควรที่จะต้องถูกบังคับให้นายจ้างคนพิการเข้าทำงานในทำนองเดียวกันกับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกรายคน แต่ก็ถูกคัดค้านจากภาครัฐด้วยเหตุผลที่ว่าจะนำกฎหมายไปบังคับภาครัฐไม่ได้ โดยถ้าหากต้องการให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจจ้างคนพิการเข้าทำงานนั้นจะต้องให้มีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจได้นำไปปฏิบัติ ซึ่งกลุ่มของคนพิการและสถานายจ้างเองต้องการให้มีมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจจ้างคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนเช่นเดียวกับอัตราส่วนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกรายคนต้องรับคนพิการเข้าทำงาน แต่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของกลุ่มคนพิการ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, วารสารนิติศาสตร์: 2541) ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้มีมติคณะรัฐมนตรี เรื่องการให้โอกาสคนพิการทำงานในหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2540 ได้

กำหนดให้ส่วนราชการทุกประเภทและรัฐวิสาหกิจถือปฏิบัติให้คนพิการที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ยังคงมีสิทธิที่จะสมัครสอบแข่งขันหรือคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยให้มีการดำเนินการด้วยความเสมอภาคตามระบบคุณธรรม โดยต่อมาคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 เพื่อย้ำถึงสิทธิของคนพิการในการสมัครสอบแข่งขันหรือคัดเลือกเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐ (ดูรายละเอียดของมติคณะรัฐมนตรีได้ในภาคผนวก ข – ภาคผนวก รัฐ. หน้า 242-250) ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้มีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้โอกาสคนพิการได้ทำงานในหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ แต่ในทางปฏิบัติแล้วมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวก็ยังไม่สามารถที่จะสร้างโอกาสให้คนพิการได้ทำงานในหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจได้เท่าที่ควร โดยจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่า คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และมีโอกาสได้ทำงานนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 320,682 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีคนพิการเพียง 9,065 คนที่เป็นลูกจ้างของหน่วยงานราชการ และมีคนพิการเพียง 852 คน ที่เป็นลูกจ้างของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือจากการสำรวจของสำนักงานข้าราชการพลเรือนเมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่า มีข้าราชการพลเรือนสามัญที่เป็นคนพิการเพียง 468 คนเท่านั้น

ซึ่งแม้ว่าทางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้มีโครงการให้ทุนการศึกษาแก่ คนพิการเพื่อไปศึกษาต่อยังต่างประเทศและกลับมาเป็นข้าราชการ หรือในช่วงที่ผ่านมานั้นก็ได้มีหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่ได้จ้างคนพิการเข้าไปทำงานอยู่เหมือนกัน ยิ่งไปกว่านั้นก็ได้มีคนพิการจำนวนหนึ่งสามารถที่จะผ่านการสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ ตลอดจนลูกจ้างประจำได้ แต่ถ้าหากเปรียบเทียบสัดส่วนของคนพิการที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจกับบุคคลทั่วไปแล้ว ก็ยังนับได้ว่าสัดส่วนของคนพิการที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานดังกล่าวนี้ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

โดยหากภาครัฐต้องการส่งเสริมให้คนพิการได้ทำงานในหน่วยงานภาครัฐแล้ว การมีมติคณะรัฐมนตรีดังเช่นที่ผ่านมานั้นคงไม่เพียงพอ เพราะมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการให้โอกาสคนพิการได้ทำงานในหน่วยงานภาครัฐนั้นมุ่งเพียงเพื่อป้องกันไม่ให้คนพิการถูกเลือกปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งหากภาครัฐได้นำหลักการการห้ามเลือกปฏิบัติมาใช้ควบคู่กับหลักการส่งเสริมความเสมอภาค โดยการให้หน่วยงานภาครัฐรับคนพิการเข้าทำงานในระบบสัดส่วนเช่นเดียวกับที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนต้องปฏิบัติ คนพิการเองก็จะมีโอกาสได้ทำงานในหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

ในประการที่สอง บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และบทบัญญัติของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้น ยังมีสภาพบังคับที่ไม่เพียงพอต่อการทำให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนปฏิบัติตาม กล่าวคือ ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนต้องจ้างคนพิการตามลักษณะงานและสัดส่วนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนไม่ประสงค์ที่จะจ้างคนพิการเข้าทำงานจะต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วกลับมีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมจ้างคนพิการเข้าทำงาน และไม่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีบทบัญญัติเพื่อที่จะลงโทษกับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนเหล่านี้ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2547: 47) โดยจำนวนของสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสามารถแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงจำนวนของสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตาม
กฎกระทรวงเรื่องการทำงานคนพิการประจำปี พ.ศ. 2543 – 2550

ปี	จำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป	จำนวนสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายคิดเป็นเปอร์เซ็นต์		จำนวนสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคิดเป็นเปอร์เซ็นต์	
		(ประกาศรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินสมทบเข้ากองทุนฯ)		(ไม่ประกาศรับคนพิการเข้าทำงานและไม่ส่งเงินสมทบเข้ากองทุนฯ)	
2543	5,152	1288/	25%	3864/	75%
2544	4,967	1406/	28.31%	3561/	71.69%
2545	4,863	2489/	51.18%	2374/	48.82%
2546	5,040	3542/	70.28%	1498/	29.72%
2547	6,049	3360/	55.55%	2476/	44.45%
2548	6,087	3568/	60.70%	2392/	39.30%
2549	6,188	4125/	66.66%	2063/	33.34%
2550	6,313	3396/	53.79%	2917/	46.21%

โดยแม้ว่าจากข้อมูลในตารางที่ 4.1 ได้แสดงให้เห็นถึงจำนวนของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนที่ยอมปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการและการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่การที่ยังมีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนประมาณร้อยละ 30 ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการ ในการได้รับการจ้างงานจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน นอกจากนี้แล้วในส่วนของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเองก็ยังเสียโอกาสที่จะได้รับงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามภารกิจของกองทุนอีกด้วย

ในประการต่อมา บทบัญญัติของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้กรมประชาสงเคราะห์กำหนด

ลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่หากสถานประกอบการเอกชนใดไม่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ก็ให้ได้รับการยกเว้นในการจ้างคนพิการเข้าทำงานและการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งการกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้นี้ย่อมไม่ส่งผลดีต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ เนื่องจากการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการให้ต้องประกอบแต่อาชีพที่คนพิการรุ่นก่อน ๆ ทำได้เท่านั้น โดยถ้าหากมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นและคนพิการสามารถทำได้ หรือด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้ช่วยทำให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพนั้นได้ แต่อาชีพเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในประกาศกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ ก็อาจทำให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนปฏิเสธที่จะจ้างคนพิการเข้าไปทำงานในอาชีพนั้น ๆ เนื่องจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนก็ยอมที่จะอ้างได้ว่าอาชีพเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในประกาศของกรมประชาสงเคราะห์เรื่องกำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้นั่นเอง

ถึงแม้ว่าในตอนที่มีการร่างกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ มีประเด็นถกเถียงกันว่า ในกรณีใดบ้างที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนจะไม่ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานและไม่ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยกลุ่มคนพิการที่เป็นคณะกร่างกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ได้เสนอให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ประเมินว่าคนพิการสามารถทำงานนั้น ๆ ได้หรือไม่ แต่ข้อเสนอของคนพิการในคณะกร่างกฎกระทรวงไม่ได้รับความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ในคณะกร่าง จึงทำให้ในบทบัญญัติของกฎกระทรวงได้บัญญัติให้กรมประชาสงเคราะห์ประกาศลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาดังที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 85-86)

และในประการสุดท้าย บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้น ไม่มีบทบัญญัติใดเลยที่มุ่งประสงค์ให้คนพิการได้รับอุปการณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานในสถานประกอบการเอกชน โดยถึงแม้ว่าภาครัฐได้นำมาตรการการส่งเสริมความเสมอภาคโดยระบบสัดส่วนมาใช้เพื่อให้คนพิการมีโอกาสได้รับการจ้างงานจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับคนพิการแล้วจำเป็นจะต้องมีการนำหลักการการขจัดอุปสรรคเพื่อความเสมอภาคมาใช้ด้วย โดยกล่าวสำหรับการทำงานของคนพิการแล้วก็ย่อมที่จะต้องใช้อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อลดอุปสรรคในการทำงานของคนพิการและยังเป็นการช่วยให้คนพิการสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

โดยถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก โดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544 ตลอดจนกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 แต่มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ของภาครัฐนั้นเป็นไป เพื่อให้ผู้ที่มีข้อบกพร่องในการจัดบริการสาธารณะทั้งในส่วนของอาคาร สถานที่ และยานพาหนะ ได้จัด สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้บริการสาธารณะได้เช่นเดียวกับ บุคคลทั่วไปเท่านั้น แต่สำหรับในการทำงานของคนพิการนั้นลำพังเพียงแค่การจัดให้คนพิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากบริการสาธารณะต่าง ๆ นั้นยังไม่เพียงพอ แต่คนพิการจำเป็นที่จะต้องได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นเพิ่มเติมอีกเพื่อให้คนพิการสามารถทำงานได้เต็มตามศักยภาพ เช่น กลุ่มของ คนตาบอดจำเป็นจะต้องใช้โปรแกรมสังเคราะห์เสียงเพื่ออ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ โปรแกรมที่แปลงตัวอักษรปกติให้เป็นอักษรเบรลล์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกดังเช่นที่กล่าวมา นี้ย่อมไม่ใช่สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะที่จัดให้สำหรับคนพิการ ดังนั้น หากหน่วยงานใดมี ความประสงค์ที่จะจ้างคนพิการเข้าทำงานก็จะต้องมีภาระในการจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ให้สำหรับคนพิการ โดยหากอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกรายการใดอยู่ในหลักเกณฑ์ ของอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะสำหรับคนพิการ หน่วยงานที่จัดให้มีอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวยังสามารถที่จะนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมาลดหย่อนภาษีได้เป็น 2 เท่าของค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายจริง (ดู พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง) แต่ในทางกลับกันถ้าหากอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกรายการใดไม่ได้อยู่ใน หลักเกณฑ์ของอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะสำหรับคนพิการ หน่วยงานที่จัด ให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการก็ไม่สามารถที่จะนำค่าใช้จ่ายมาลดหย่อน ภาษีได้ และภาครัฐเองก็ยังไม่มีความมาตรการที่จะช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการในการทำงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประสงค์จะจ้างคนพิการเข้าทำงาน

ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ จึงส่งผลให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน รวมทั้งหน่วยงานของภาครัฐได้ปฏิเสธที่จะจ้างคนพิการเข้าทำงาน โดยอ้างถึงความไม่พร้อมของ หน่วยงานในการจัดอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ หรือในกรณีที่สถาน ประกอบการเอกชนใดที่มีลูกจ้างอยู่ในข่ายที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนต้องจ้างคน พิการที่ทำงานได้เข้าทำงานตามอัตราส่วนที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ ซึ่งเมื่อนายจ้างหรือ

เจ้าของสถานประกอบการเอกชนดังกล่าวได้ประกาศรับคนพิการเข้าทำงานแล้วแต่ไม่มีคนพิการมาสมัครและไม่มีคนพิการที่กรมประชาสงเคราะห์ส่งมาสมัคร นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนนั้นก็ได้รับการยกเว้นที่จะไม่ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานในปีนั้น โดยมีหลายสาเหตุที่ทำให้ไม่มีคนพิการไปสมัครงาน แต่สาเหตุหนึ่งที่มีความสำคัญก็คือการที่สถานประกอบการที่อยู่ในข่ายต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานไม่มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ยิ่งไปกว่านั้นการให้บริการขนส่งสาธารณะของภาครัฐในปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถที่จะเอื้ออำนวยให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากบริการขนส่งสาธารณะอย่างแท้จริง เช่น การปล่อยให้ผู้ให้บริการรถไฟฟ้าทำลิฟต์สำหรับคนพิการเพียง 5 สถานี หรือการที่ผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะไม่ยอมจัดรถที่มีอุปกรณ์เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการขึ้นและลงจากรถ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้คนพิการบางกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการทางด้านการเคลื่อนไหวประสบปัญหาในการเดินทางอยู่ไม่น้อย คนพิการเหล่านี้จึงไม่ยอมไปสมัครงานเพราะพวกเขายังประสบปัญหาในด้านการเดินทางจากที่พักไปยังที่ทำงานนั่นเอง ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่ คนพิการ พ.ศ. 2542 แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็แทบจะไม่มียานพาหนะใดเลยที่จัดให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงสำหรับคนพิการ

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐก็ได้เริ่มนำมาตรการในการขจัดอุปสรรคเพื่อความเสมอภาคมาใช้บ้างแล้ว โดยในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้นภาครัฐได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ได้ช่วยให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาในบางรายการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่คนพิการมีสิทธิได้รับโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายนี้มักมีราคาไม่แพง ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่มีราคาแพงนั้นคนพิการก็มีสิทธิทำเรื่องขอยืม หรือขอกู้ยืมเงินเพื่อจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ได้ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 39-40)

โดยนอกเหนือจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตลอดจนระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ที่เป็นเครื่องมือทางนโยบายของภาครัฐในการดำเนินนโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการแล้วนั้น ภาครัฐเองยังได้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2544 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.

2545 – 2549 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2554 ซึ่งในแผนด้านคนพิการทั้ง 3 ฉบับนี้ก็ได้มีการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการไว้ด้วย นอกจากนั้นแล้วเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2544 คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีแห่งการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของคนพิการและยังเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการ ในทุกระดับ อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่การจัดทำแผนด้านคนพิการนั้นเป็นเพียงแค่การวางกรอบแนวทางปฏิบัติให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานด้านคนพิการ ดังนั้นแผนด้านคนพิการที่ได้มีการใช้ไปแล้ว 2 ฉบับนั้นจึงเป็นเพียงมาตรการเสริมของภาครัฐในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการซึ่งก็รวมถึงการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐด้วยด้วย

จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าแม้ภาครัฐเองจะได้มีนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการโดยผ่านมาตรการต่าง ๆ ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตลอดจนในกฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รวมถึงแผนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในทุกฉบับ แต่มาตรการในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐเหล่านี้ก็ยังมีจุดบกพร่องอันส่งผลให้การประกอบอาชีพของคนพิการและคนตาบอดยังมีอุปสรรคจากนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐอยู่ โดยข้อบกพร่องที่ทางผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้มีอยู่ 4 ประเด็นอันได้แก่

1. นโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐไม่ได้บังคับให้หน่วยงานภาครัฐนำระบบสัดส่วนมาใช้ในการรับคนพิการเข้าทำงาน
2. นโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐยังไม่มีสภาพบังคับที่เพียงพอ จึงส่งผลให้นายจ้างและเจ้าของสถานประกอบการเอกชนที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายกว่าร้อยละ 30 ไม่ยอมปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐ
3. นโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐที่ให้กรมประชาสัมพันธ์กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ เป็นการไปจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ
4. นโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐยังไม่มีมาตรการใดที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้รับอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพ

ซึ่งนอกเหนือจากที่นโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐยังมีข้อบกพร่องที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการและคนตาบอดแล้ว นโยบายทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก็ยังเป็นอุปสรรคต่อคนพิการและคนตาบอดในการประกอบอาชีพอีกด้วย

4.1.2 นโยบายทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการและคนพิการทางสายตา

โดยสำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงนโยบายโดยทั่วไปของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการและคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ ซึ่งทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ นโยบายภาครัฐกับการคุ้มครองแรงงานคนพิการ และนโยบายภาครัฐกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล

4.1.2.1 บทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพกับการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ

ในอดีตนั้นบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนั้นมักมีถ้อยคำที่ทำให้คนพิการเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพนั้นๆ เช่น พระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบเช่นว่านี้นับได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือน จึงส่งผลให้คนพิการที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการเป็นได้แค่ลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นบุคคลที่ต้องมาพิการในภายหลังก็ยังคงถูกให้ออกจากการเป็นข้าราชการอีกด้วย (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 50 - 51) แต่เนื่องจากในขณะนั้น กลุ่มคนพิการที่มีโอกาสทางการศึกษายังอยู่ในวงที่จำกัด และการรวมตัวกันของคนพิการในรูปแบบขององค์กรเพื่อพิทักษ์สิทธิของคนพิการเองยังไม่มีความเข้มแข็ง จึงส่งผลให้คนพิการต้องทนอยู่กับสภาพที่ คนพิการถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพด้วยบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบเช่นว่านี้

แต่เมื่อจำนวนของคนพิการที่มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และคนพิการเองก็เริ่มที่จะมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตนเอง กลุ่มคนพิการจึงได้เริ่มที่จะเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบที่มีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิของ

คนพิการในการประกอบอาชีพ ซึ่งกลุ่มคนตาบอดเองก็ได้เรียกร้องให้มีการปรับปรุงด้วยคำในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถที่จะได้รับการคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนได้ และด้วยการเรียกร้องของกลุ่มคนตาบอดก็ได้ส่งผลให้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มีการปรับปรุงด้วยคำเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นข้าราชการพลเรือนได้ตามข้อเรียกร้องของกลุ่มคนตาบอด และเมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้มีการปรับปรุงด้วยคำเพื่อเปิดโอกาสให้ คนพิการสามารถได้รับการคัดเลือกเป็นข้าราชการพลเรือนได้แล้วนั้นได้ส่งผลให้ในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้มีการปรับปรุงด้วยคำเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528 เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วในส่วนของการที่ต้องมาพิจารณาพิการในภายหลังก็ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรของคนพิการเพื่อให้สามารถกลับไปรับราชการได้เหมือนเดิม (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 52 – 55)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้ปรับปรุงด้วยคำในกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ แต่กฎหมายและกฎระเบียบที่มีการปรับปรุงด้วยคำเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพนั้นส่วนใหญ่จะมีการใช้ด้วยคำที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ยังคงใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบสามารถใช้ดุลพินิจ ซึ่งส่งผลให้โอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการต้องขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้ที่ยังคงใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบ โดยหากผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบนั้นๆ ไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการก็อาจทำให้การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบเหล่านี้เป็นการไปตัดสิทธิของคนพิการในการที่จะได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพก็เป็นได้

แต่ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ได้มีบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในหลายๆ ด้าน ซึ่งก็รวมถึงบทบัญญัติที่รับรองในเรื่องศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และบทบัญญัติที่มุ่งประสงค์ให้คนพิการได้รับความเสมอภาคในสังคมในทุกมิติ จากหลักการดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้กฎหมายและกฎระเบียบจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพซึ่งได้มีการตราขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 แล้ว ไม่มีบทบัญญัติที่มีถ้อยคำอันเป็นการกีดกันให้คนพิการเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพและไม่มีความจำเป็นที่จะเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อตัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพได้ โดยกฎหมาย

และกฎระเบียบที่ว่ามีได้แก่กฎหมายกลุ่มองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น พระราชบัญญัติกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 เป็นต้น โดยนอกเหนือจากกฎหมายกลุ่มองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติอันจะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการในการประกอบอาชีพแล้วก็ยังมีกฎหมายและกฎระเบียบซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอื่นๆ อีกที่ตั้งอยู่บนหลักการอันเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นต้น (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 69 – 73)

ถึงแม้ว่าไม่มีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพจำนวนหนึ่งซึ่งได้ตราขึ้นภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 นั้น ไม่มีบทบัญญัติซึ่งมีถ้อยคำที่เป็นอุปสรรคต่อโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าภายหลังจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 แล้วนั้น กลับยังมีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพซึ่งได้ตราขึ้นภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 แล้วยังมีบทบัญญัติที่มีถ้อยคำอันเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการอยู่ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายและกฎระเบียบที่มีบทบัญญัติห้ามคนพิการในการประกอบอาชีพไว้อย่างชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 ข้อบังคับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. 2543 เป็นต้น หรือกฎหมายและกฎระเบียบที่มีบทบัญญัติซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบนั้น ๆ สามารถใช้ดุลพินิจซึ่งเกี่ยวข้องกับโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการได้ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ข้อบังคับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าด้วยการบริหารบุคคล พ.ศ. 2542 เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและมีบทบัญญัติที่เป็นอุปสรรคต่อคนพิการในการประกอบอาชีพซึ่งมีผลบังคับใช้ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 จะได้มีการประกาศใช้นั้นก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อขจัดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการให้หมดไป (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 73 – 82)

ซึ่งการที่กฎหมายหรือกฎระเบียบมีบทบัญญัติห้ามมิให้คนพิการประกอบอาชีพหรือการให้ ผู้บังคับใช้กฎหมายได้เป็นผู้ตัดสินใจว่าคนพิการเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพหรือไม่นั้น ย่อมเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพโดยตรงนั้นก็คือในกรณีที่คนพิการไปสมัครเข้าทำงาน แต่ปรากฏว่างานที่คนพิการไปสมัครนั้นมีบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบห้ามมิให้คนพิการประกอบอาชีพนั้นๆเอาไว้ หรือในบางครั้งหากกฎหมายหรือกฎระเบียบเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายได้ตัดสินใจ ผู้บังคับใช้กฎหมายก็อาจตีความว่าคนพิการเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพนั้นๆ ในขณะที่การจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพโดยอ้อมก็คือในกรณีที่มีกฎหมายหรือกฎระเบียบได้บัญญัติห้ามมิให้คนพิการประกอบอาชีพใดเอาไว้ ก็อาจส่งผลให้คนพิการไม่กล้าไปสมัครงานในอาชีพนั้นๆ ทั้งๆ ที่คนพิการอาจจะมีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้นๆ ได้นอกจากนั้นการที่กฎหมายหรือกฎระเบียบมีข้อจำกัดไม่ให้คนพิการมีคุณสมบัติในการประกอบอาชีพก็อาจส่งผลต่อคนพิการในการเลือกเรียนสาขาวิชาที่จะไปประกอบอาชีพนั้นๆ ด้วยก็ได้

โดยวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ (2546) เห็นว่าบรรดากฎหมายและกฎระเบียบซึ่งมีการใช้ถ้อยคำ ที่ว่า กายพิการ กายทุพพลภาพ หูหนวกเป็นใบซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และไม่สมประกอบ หรือแพทย์ได้ตรวจรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้หรือรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ในกฎหมายและกฎระเบียบนั้นเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยความไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง ส่วนการใช้ถ้อยคำที่ว่า มีกายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ อัยการ หรือทนายความ พิจารณาทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ ในกฎหมายและกฎระเบียบนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใช้ดุลพินิจ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 96) ซึ่งจากที่วิริยะ และคณะ ได้สำรวจบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้นพบว่า ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบในกลุ่มราชการ กลุ่มรัฐวิสาหกิจ กลุ่มวิชาชีพและการประกอบอาชีพอิสระที่มีถ้อยคำในการกีดกันคนพิการในการประกอบอาชีพไว้อย่างชัดแจ้งหรือปล่อยให้เป็นการใช้ดุลพินิจของผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ (วิริยะ และคณะ, 2547: 97 – 98)

ซึ่งกลุ่มของคนตาบอดเองก็ได้รับผลกระทบจากกฎหมายและกฎระเบียบที่มีบทบัญญัติ อันเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับคนพิการประเภทอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตในการประกอบโรคศิลปะต้องไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ (พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 มาตรา ๓๒ (๖) ซึ่งจากข้อกำหนดดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้คนตาบอดที่

ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณซึ่งมีอยู่ประมาณ 2,000 – 3,000 คน (แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด, 2550: 11) ไม่สามารถขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาตในการประกอบโรคศิลปะได้ ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงปี พ.ศ. 2537 ทางกระทรวงสาธารณสุขได้มีแนวคิดที่จะออกประกาศเพื่อกำหนดให้ผู้ที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณต้องไม่เป็นคนตาบอด ซึ่งทำให้องค์กรต่าง ๆ ของคนตาบอดได้ออกมาคัดค้านแนวคิดดังกล่าว เพราะกลุ่มคนตาบอดเกรงว่าการออกประกาศข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะทำให้คนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณไม่สามารถประกอบอาชีพนวดแผนโบราณได้อีกต่อไป ซึ่งในท้ายที่สุดการออกมาคัดค้านของกลุ่มคนตาบอดได้ส่งผลให้ทางกระทรวงสาธารณสุขยอมยกเลิกข้อกำหนดที่จะส่งผลกระทบต่อคนตาบอดในการประกอบอาชีพนวดแผนโบราณ (ดู “หมอนวดตาบอด” นุกระทรวงหมอยื่นข้อเสนอแก้กฎหมายห้ามคนตาบอดสนิท 2 ช้าง ประกอบวิชาชีพนวดแผนไทย, โพสต์ทูเดย์, 10 พ.ย. 2547 อ้างถึงใน <https://www.myfirstinfo.com/thaidata/news/viewnews.asp?newsID=777533>) ซึ่งจากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามคนตาบอดที่ประกอบอาชีพรับจ้างพบว่า กลุ่มตัวอย่างของคนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณจำนวนร้อยละ 61.11 ก็ยังเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามมิให้คนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณมีใบประกอบโรคศิลปะก็ยังเป็นปัญหาสำหรับพวกเขาอยู่ เพราะว่าคนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณไม่สามารถเปิดให้บริการนวดเพื่อรักษาโรคได้ คนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณจึงทำได้เพียงแค่การให้บริการนวดเพื่อการผ่อนคลายเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในความจริงแล้วมีคนตาบอดที่ประกอบอาชีพนวดแผนโบราณจำนวนไม่น้อยที่สามารถนวดเพื่อรักษาโรคได้

โดยเนื่องจากยังมีกฎหมายและกฎระเบียบซึ่งเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพจำนวนไม่น้อยที่มีบทบัญญัติไม่เอื้อต่อโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพ จึงส่งผลให้ในปัจจุบันนี้ นโยบายทั่วไปของภาครัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบในการประกอบอาชีพก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อคนพิการและคนตาบอดในการประกอบอาชีพอยู่นั่นเอง นอกเหนือจากที่บทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบซึ่งเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพจะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการในการประกอบอาชีพแล้ว นโยบายและมาตรการอื่นๆ ของภาครัฐเองซึ่งเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพก็ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการด้วย

โดยการคุ้มครองแรงงานคนพิการนั้น คนพิการที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการเอกชนก็จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ส่วนลูกจ้างที่ต้องมาพิการในภายหลังก็สามารถขอรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูคนงานของสำนักงานประกันสังคมเพื่อที่จะกลับไปทำงานในตำแหน่งเดิมหรือไปทำงานในตำแหน่งงานใหม่ (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 56) ในขณะที่ลูกจ้างที่ต้องมาพิการถึงขนาดทุพพลภาพ อันเนื่องมาจากการทำงานก็ยังมี

ได้รับเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนในอัตราร้อยละ 60 ของเงินค่าจ้างเป็นประจำทุกเดือนเป็นเวลา 15 ปี ส่วนลูกจ้างที่ต้องพิการถึงขนาดทุพพลภาพอันมิได้มีสาเหตุจากการทำงานยังได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้จากกองทุนประกันสังคมในอัตราร้อยละ 50 ของเงินค่าจ้างไปตลอดชีวิต (ดู มาตรา ๒๖ และ ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2537 อ้างถึงใน วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 56) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อกำหนดในส่วนของลูกจ้างที่ต้องมาพิการถึงขนาดทุพพลภาพ อันเนื่องมาจากการทำงานนั้นจะได้รับเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนเป็นประจำทุกเดือนเป็นเวลา 15 ปีเท่านั้น ซึ่งภายหลัง 15 ปีไปแล้วชีวิตของคนเหล่านี้จะเป็นอย่างไร พวกเขาจะมีความลำบากมากเพียงใดจากการไม่ได้รับเงินทดแทนเป็นประจำทุกเดือนดังเช่นเมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา

ในส่วนของข้าราชการนั้น หากมีข้าราชการที่ต้องมาพิการหรือทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติราชการมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยที่ภาครัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ ซึ่งหากมีข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่จนไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานในภาระหน้าที่งานเดิมได้ก็มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อให้ไปทำงานในตำแหน่งงานใหม่ที่มีความเหมาะสม นอกจากนั้นแล้วข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพเหล่านี้ยังมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จบำนาญ เงินบำนาญพิเศษ ตลอดจนสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกด้วย (ดู พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2546) อย่างไรก็ตาม ภาครัฐเองยังไม่มียุทธศาสตร์ที่มุ่งคุ้มครองให้ข้าราชการที่ต้องมาพิการหรือ ทุพพลภาพอันมิใช่สาเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่มีสิทธิได้รับการชดเชยในลักษณะต่าง ๆ จากภาครัฐ ข้าราชการไปว่าข้าราชการที่ต้องมาพิการหรือทุพพลภาพอันมิใช่สาเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่ก็อาจถูกกดดันให้ลาออกจากการเป็นข้าราชการ ด้วยข้ออ้างถึงในเรื่องประสิทธิภาพในการทำงานอีกด้วย เช่น ในกรณีเมื่อปี พ.ศ. 2550 ทางอนุกรรมการด้านผู้พิการได้รับการร้องเรียนว่า มีตำรวจซึ่งถูกรถชนจนพิการ และต่อมาภายหลังทางผู้บังคับบัญชาได้เรียกไปเกลี้ยกล่อมให้ลาออกจากราชการเพื่อจะได้เงินชดเชยจำนวน 100,000 บาท เพราะหากไม่ลาออกจากราชการแล้วถูกให้ออกจากราชการก็จะไม่ได้รับเงินชดเชยอะไรเลย จึงทำให้ตำรวจผู้นั้นยอมที่จะลาออกจากราชการในที่สุด (ดู มธ.ด้านผู้พิการ...ช่วยตำรวจพิการ, <http://www.tddf.or.th/tddf/newsroom/detail.php?id=0002378>)

4.1.2.2 นโยบายภาครัฐกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล คนพิการจำนวนไม่น้อยได้ยึดอาชีพการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ และภาครัฐเองก็ได้ส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วยการจัดสรรโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการโดยผ่านองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านคนพิการ ซึ่งมาตรการดังกล่าวของภาครัฐได้ทำให้คนพิการที่ได้รับสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลจากองค์กรต่าง ๆ สามารถรับซื้อสลากกินแบ่งได้ในราคาที่ตายตัว เพราะคนพิการที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่จำเป็นต้องไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจากพ่อค้าคนกลางซึ่งมีราคาแปรผันไปตามกลไกตลาด นอกจากนั้นแล้วองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านคนพิการซึ่งได้รับการจัดสรรโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อนำมาจัดสรรให้กับคนพิการก็ยังได้รับส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการด้วย โดยองค์กรที่ดำเนินงานด้านคนพิการจำนวนไม่น้อยซึ่งมีรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการก็นำรายได้มาใช้ในการจัดสวัสดิการให้กับคนพิการที่เป็นสมาชิกขององค์กรตลอดจนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

แม้ว่าภาครัฐจะได้มีมาตรการส่งเสริมให้คนพิการได้ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลมาเป็นระยะเวลากว่า 30 ปีเศษแล้วก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ยังเป็นอุปสรรคต่อผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งก็รวมถึงคนพิการด้วย โดยสำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเฉพาะนโยบายการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐกับอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของคนพิการเท่านั้น ซึ่งสำหรับคนพิการแล้วอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลอันมีผลมาจากนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการอันได้แก่

- ก. นโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว
- ข. นโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ
- ค. นโยบายการควบคุมราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล
- ง. นโยบายการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล

ก. นโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว โดยสืบเนื่องจากงานวิจัยในโครงการเศรษฐกิจการพนันเรื่องหวยใต้ดิน : โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลง ของอาจารย์สังคิต พิริยะรังสรรค์ และคณาจารย์จากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2544 ได้ชี้ให้เห็นว่าหวยใต้ดินซึ่งหมายถึงการพนันที่ยึดเอาผลการออกสลาก

กินแบ่งรัฐบาลมาเป็นหลักนั้น เป็นการพนันที่มีประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับเกมพนันอื่น ๆ โดยผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2544 พบว่ามีผู้เล่นหวยใต้ดินในจำนวนที่สูงถึง 71.82% หรือคิดเป็นประชากรทั้งสิ้น 23.70 ล้านคน โดยที่มีเม็ดเงินสะพัดอยู่ในธุรกิจหวยใต้ดินประมาณ 542,000 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้ 25 – 30 เปอร์เซ็นต์ หรือประมาณ 135,162,000,000 ล้านบาท เป็นรายได้ของเจ้ามือหวยใต้ดินและคนเดินโพย ในขณะที่ยอดขายสลากกินแบ่งรัฐบาลตลอดทั้งปีมีอัตราที่ต่ำกว่าเม็ดเงินในวงจรวางหวยใต้ดินถึง 9 เท่า

และด้วยสาเหตุที่รายได้จำนวนมหาศาลของธุรกิจหวยใต้ดินนี้เอง รัฐบาลของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จึงได้มอบหมายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ร่วมกับนักวิชาการกลุ่มของอาจารย์สังคิต ทำการศึกษารูปแบบของธุรกิจการพนัน: ทางเลือกเชิงนโยบาย เพื่อที่จะหาหนทางในการดึงเงินที่อยู่นอกระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบ ซึ่งผลการศึกษาโดยรวมได้ส่งผลให้รัฐบาลของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เพื่ออนุญาตให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวเป็นงวดแรกเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เพื่อแข่งขันกับธุรกิจหวยใต้ดิน

โดยรายได้จากการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวของรัฐบาลในช่วงแรกนั้น ย็น้อยกว่าเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้มาก เพราะสืบเนื่องมาจากผู้ที่จำหน่ายหวยใต้ดินได้มีกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการดึงดูดใจลูกค้าทั้งในเรื่องเงินรางวัลที่ให้มากกว่า หรือการให้ส่วนลดกับผู้ซื้อตลอดจนการให้เครดิตกับผู้ซื้อ และด้วยรายได้จากการจำหน่ายหวยบนดินของรัฐบาลเองมีอยู่ค่อนข้างน้อย จึงส่งผลให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยงในการจ่ายเงินรางวัล เพราะว่าหวยบนดินรับแทงไม่ถล่ม ดังนั้นหากเลขที่ถูกรางวัลเป็นเลขที่มีคนซื้อกันมาก สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็อาจจะขาดทุนได้ง่าย ๆ ด้วยเหตุนี้ นายสมใจนึก เองตระกูล ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในขณะนั้น และพล.ต.ต. สุรสิทธิ์ สังขพงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น ได้มีแนวคิดที่จะให้หวยบนดินมีรางวัลแจ๊คพ็อต เพื่อหยุดการเติบโตของหวยใต้ดินและยังเป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้สำหรับผู้ที่ชอบเสี่ยงโชคด้วยการเล่นหวย โดยรางวัลแจ๊คพ็อตถูกนำมาดำเนินการครั้งแรกในงวดวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2547 โดยนับจากนั้นเป็นต้นมายอดการจำหน่ายหวยบนดินของรัฐบาลก็เพิ่มขึ้นโดยลำดับ โดยเมื่อมีการตรวจสอบยอดการจำหน่ายหวยบนดินตั้งแต่งวดแรกจนถึงงวดวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549พบว่าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีรายได้จากการจำหน่ายหวยบนดินรวมทั้งสิ้น 131,000 ล้านบาท และมีกำไรสุทธิอยู่ประมาณ 30,000 ล้านบาท ซึ่งกำไรสุทธิส่วนหนึ่งได้ถูกนำไปใช้เพื่อกิจการของรัฐบาล เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาที่ยากจน เป็นต้น (ดู เรียบรู้เรื่อง..... หวย)

<http://www.tddf.or.th/tddf/library/article.php?id=0000162&genreid=04&genre=%CD%D%2AA%D%5BE>, อ้างถึงใน เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ไทยรัฐออนไลน์, 2549)

ซึ่งนอกเหนือจากที่นโยบายในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวได้ส่งผลดีต่อภาครัฐในแง่ที่ว่านโยบายดังกล่าวได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการปราบปรามหวยใต้ดินและการจัดหารายได้เพื่อมาใช้ในกิจการต่าง ๆ ของภาครัฐแล้ว นโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ก็ยังได้ส่งผลดีต่อคนในสังคมจำนวนไม่น้อยอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่มียรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว กลุ่มคนที่เคยเล่นหวยใต้ดินมาก่อนก็สามารถที่จะหันมาซื้อสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้อย่างถูกกฎหมาย หรือแม้แต่กลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐที่ได้นำรายได้จากการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว มาใช้ แต่ในขณะเดียวกันนโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ก็ได้ส่งผลเสียต่อผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน ซึ่งก็แน่นอนว่าในบรรดาผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ก็มียุคสมัยของคนที่มียุคสมัยไม่น้อยรวมอยู่ด้วย โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้นโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ส่งผลกระทบต่อคนที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นได้แก่

ในประการแรกนั้น นับตั้งแต่ภาครัฐได้มีนโยบายในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ส่งผลให้คนที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลมีความยากลำบากในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจากสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้นมีคุณสมบัติที่เป็นข้อได้เปรียบสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อสามารถเลือกตัวเลขที่ต้องการซื้อจากผู้จำหน่ายได้อย่างอิสระ หรือการที่สลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อได้ใน 3 ราคา คือใบละ 20 บาท ใบละ 50 บาท และใบละ 100 บาท (ซึ่งผู้ที่นิยมการเสี่ยงโชคจำนวนไม่น้อยก็ได้เปลี่ยนพฤติกรรมจากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลไปเป็นการซื้อสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว แทน โดยจะเห็นได้จากในช่วงแรกทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้พิมพ์สลากเปล่าเพื่อการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จำนวน 35 ล้านฉบับ) โดยแยกเป็นสลากราคา 20 บาท 20 ล้านฉบับ สลากราคา 50 บาท 10 ล้านฉบับ และสลากราคา 100 บาท 5 ล้านฉบับ (ดู กติกาขายหวย 3-2 ตัว ปิดรับก่อนหยอดออก 1 วัน, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=73276&cat_id=200100) ในขณะที่ก่อนที่ภาครัฐจะยกเลิกการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้นมีการพิมพ์สลากเปล่าเพื่อการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จำนวน 90 ล้านฉบับ โดยแยกเป็นสลากราคา 20 บาท 60 ล้าน

ฉบับ สลากราคา 50 บาท 16 ล้านฉบับ และสลากราคา 100 บาท 14 ล้านฉบับ (ดู 'ขบถฝักถั่วย่ำหวาย 'ขายอยู่' สารภาพหาเงินโป่งบจับตาตลาดท่าปรับกรม., http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=19/Dec/2550&news_id=134134&cat_id=501) ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้ยอดการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของคนพิการลดลง ในแต่ละงวดคนพิการจึงต้องประสบกับสภาวะการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่หมด หรือการต้องจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลในราคาทุนหรือราคาต่ำกว่าทุน ซึ่งสภาวะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของคนพิการในการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นอย่างมาก

ในประการที่สอง ถึงแม้ว่าในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้น ภาครัฐได้กำหนดให้ผู้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ต้องส่งข้อมูลรายการการซื้อขายในช่วงเย็นของวันก่อนวันที่มีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อที่จะได้มีการคีย์ข้อมูลรายการการซื้อขายลงในเครื่องคอมพิวเตอร์และจัดส่งให้ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ดู กติกาขายหวย 3-2 ตัว ปิดรับก่อนหยอออก 1 วัน, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=73276&cat_id=200100) ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ในวันที่มีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลก็จะมีโอกาสในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ซึ่งจะทำให้ผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลยังมีพอที่จะมีโอกาสในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลในวันที่มีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลได้บ้าง แต่ในทางปฏิบัติแล้วกลับปรากฏว่า ทางผู้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ส่งข้อมูลรายการการซื้อขายในช่วงเย็นของวันก่อนวันที่จะมีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลจริง แต่ด้วยสาเหตุที่ผู้จำหน่ายยังจำหน่ายสลากไม่หมด ทางผู้จำหน่ายจึงได้เขียนหมายเลขที่ทางผู้จำหน่ายคาดว่าจะป็นหมายเลขที่ผู้ซื้อต้องการ เพื่อที่ทางผู้จำหน่ายจะได้จำหน่ายหมายเลขที่ทางผู้จำหน่ายเขียนไว้ในวันที่มีการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ และเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อคนพิการที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในประการต่อมา การจัดสรรส่วนแบ่งรายได้ในการจำหน่าย โดยในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้น ภาครัฐได้กำหนดให้การจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายในแต่ละงวดจำนวน 15% ให้เป็นค่าบริหารจัดการ โดยในส่วนของค่าบริหารจัดการนี้ได้ถูกแบ่งให้ตำรวจ 2% ได้ถูกแบ่งให้สำนักงานไปรษณีย์และหน่วยงานที่ช่วยคีย์ข้อมูลรายงานการซื้อขายลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ 1% และแบ่งอีก 12% ให้กับตัวแทนจำหน่าย (ดู อนุมัติ ปณ.ขายหวย แบ่งคนเดินโพย 12%, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=71936&cat_id=200100) ซึ่งในส่วนของตัวแทนจำหน่ายนั้นทางตัวแทนจำหน่ายจะได้ส่วนแบ่ง 2% และคนเดินโพยในพื้นที่จะได้ส่วนแบ่ง 10% ส่วนในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น มาตรา ๒๒ แห่ง

พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ได้กำหนดให้มีการจัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 60% เป็นเงินรางวัล ส่วนรายได้อีกไม่น้อยกว่า 28% เป็นรายได้แผ่นดิน และรายได้ไม่เกิน 12% เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานซึ่งให้รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย (ดู มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517) ซึ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวนไม่เกิน 12% ที่เป็นค่าบริหารจัดการนั้น ในช่วงแรกได้ถูกแบ่งให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 3% ส่วนที่เหลืออีก 9% ได้ถูกจัดสรรให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลและองค์กรคนพิการจะได้รับส่วนแบ่งจำนวน 2% และคนพิการตลอดจนผู้ค้าสลากรายย่อยจะได้รับส่วนแบ่ง 7% แต่ภายหลังจากที่ภาครัฐได้มีนโยบายในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการในการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนพิการกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมตัวเพื่อคัดค้านนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายของภาครัฐในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ในการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของคนพิการ ภาครัฐจึงได้ให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลลดส่วนแบ่งรายได้ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับเพื่อใช้ดำเนินการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลลงไป 1% โดยจากที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเคยได้รับส่วนแบ่งรายได้จำนวน 3% ในปัจจุบันสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้รับการจัดสรรรายได้เพื่อใช้ดำเนินการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 2% ซึ่งส่วนแบ่งรายได้ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลถูกหักไปนั้นได้ถูกนำมาจัดสรรให้กับผู้จำหน่ายสลากรายย่อยแทน คนพิการและผู้จำหน่ายสลากรายย่อยจึงได้รับการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้เพิ่มจาก 7% เป็น 8% (ดู เปิดตัวหวยมีรุ่นใหม่ แถบสีกำกับพื้นที่ขาย , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=103120&cat_id=200100) แต่อย่างไรก็ตามแม้ภาครัฐจะได้จัดสรรส่วนแบ่งรายได้ในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับผู้จำหน่ายสลากรายย่อยเพิ่มขึ้นเป็น 8% แล้วก็ตาม แต่ทว่าผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ยังได้รับการจัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่น้อยกว่าผู้ที่จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว อยู่ดี (ผู้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้รับการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จำนวน 10%)

ในประการสุดท้าย คนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนตาบอดไม่สามารถที่จะจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ โดยจากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงนโยบายของภาครัฐในการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ที่ส่งผลกระทบต่อคนพิการในการประกอบอาชีพจำหน่าย

สลากกินแบ่งรัฐบาลมาแล้วนั้น ก็อาจทำให้ผู้ที่ได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้เกิดคำถามขึ้นได้ว่า ในเมื่อการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว มีข้อได้เปรียบกว่าการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้ว ทำไมคนพิการจึงไม่หันไปประกอบอาชีพจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว บ้าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสำหรับในกรณีของคนพิการประเภทอื่นนั้นทางผู้วิจัยคงไม่สามารถตอบได้ แต่สำหรับกลุ่มคนตาบอดซึ่งเป็นกลุ่มคนพิการที่ผู้วิจัยได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้ประสบกับปัญหาที่การจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ต้องใช้การเขียนหมายเลข ซึ่งก็แน่นอนว่าคนตาบอดส่วนใหญ่ย่อมไม่สามารถเขียนหมายเลขได้เป็นแน่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คนตาบอดไม่สามารถที่จะจำหน่ายสลากแบบ เลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ แต่ถ้าหากคนตาบอดคนใดที่ต้องการจะจำหน่ายสลากแบบ เลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ก็จำเป็นที่จะต้องให้บุคคลในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นภรรยา ลูก หรือญาติพี่น้องที่เป็น คนสายตาทาบอดมาช่วยในการจำหน่าย หรือมิฉะนั้นคนตาบอดเองก็ต้องจ้างบุคคลอื่นมาช่วยในการจำหน่าย แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มคนตาบอดที่มีโอกาสได้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้น ยังนับว่ามีไม่มากนักหากเทียบกับคนตาบอดที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ฉะนั้นแล้วคนตาบอดที่ยังจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ย่อมที่จะได้รับผลกระทบจากการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว อยู่นั่นเอง

แต่เมื่อรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ดำเนินการให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว มาตั้งแต่ต้น ได้ถูกรัฐประหารโดย คณะทหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ที่ได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลากว่า 3 ปี ก็มีอันต้องหยุดชะงัก โดยสืบเนื่องมาจากคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. ได้เข้ามาตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวในสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร และทางด้านคณะกรรมการกฤษฎีกาพิเศษ ซึ่งมี นายพนัส ลิ้มเสถียร อดีตปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน ได้มีมติว่า มติคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดที่ผ่านมาที่มีนโยบายให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว นั้นไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 แต่สามารถดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ทางคณะกรรมการกฤษฎีกาชุดดังกล่าวจึงได้เสนอความเห็นให้รัฐบาลของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มีการแก้ไขให้ถูกต้อง ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้สั่งทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลให้ยกเลิกการจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ไปก่อนเป็นเวลา 2 งวด เพื่อที่ทางรัฐบาลจะได้แก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ให้สามารถรองรับกับการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ (ดู งวดหยวนบนดิน 2 งวด1, 16 ธ.ค.'อยู่'ให้พัก ,

http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=133473&cat_id=501)

โดยในระหว่างที่ภาครัฐได้หยุดการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว เพื่อปรับปรุงให้การจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว สามารถทำได้ถูกต้องตามกฎหมาย นั้น ได้ส่งผลให้การจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่อยู่ในภาวะซบเซามาเป็นเวลานานกลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่ากลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลย่อมที่จะได้รับผลดีตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้จึงได้มีคณพิการบางกลุ่มได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลเพิ่มการจัดสรรสิทธิในการถือครองสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการ (ดู มีข้อล่อมคลังอีกแล้วเรียกร้องโควต้าห่วย, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=147984&cat_id=200100) นอกจากนั้นแล้วกลุ่มคนพิการเองยังได้ออกมาคัดค้านการแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพื่อเปิดโอกาสให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว โดยคนพิการเหล่านี้คาดหวังว่าเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล จากรัฐบาลของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร มาเป็นรัฐบาลของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะเรียกร้องให้ภาครัฐได้ทบทวนนโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของคนพิการเป็นอย่างมาก

โดยในช่วงที่รัฐบาลของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้เข้ามาบริหารประเทศนั้น รัฐบาลของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็ไม่สามารถดำเนินการให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ได้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเสนอโดยนายสังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปแล้วนั้น ยังต้องรอผลการวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญในประเด็นที่มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เข้าชื่อกันเพื่อขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มีบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือไม่ ฉะนั้นแล้วนโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จะเกิดขึ้นหรือไม่ และหากเกิดขึ้นแล้วจะเป็นไปในรูปแบบใด คงต้องรอผลการวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ และการตัดสินใจของรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารงานต่อจากรัฐบาลของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์

ข. นโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ (ห่วยออนไลน์) แม้ในปัจจุบันนโยบายของภาครัฐในการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ

จะยังไม่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ แต่หากพิจารณาจากท่าทีของภาครัฐในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาที่ย่อมที่จะทำให้เชื่อได้ว่าภาครัฐมีความประสงค์ที่จะจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติอย่างแน่นอน

โดยตลอดระยะเวลาที่ภาครัฐได้ดำเนินนโยบายที่จะจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัตินั้น ได้มีคนพิการกลุ่มต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลออกมาคัดค้านนโยบายดังกล่าวอยู่เป็นระยะ โดยเริ่มตั้งแต่การที่กลุ่มคนพิการได้ออกมาคัดค้านนโยบายของภาครัฐที่ต้องการจำหน่ายสลากบำรุงการกุศลผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ เนื่องจากกลุ่มคนพิการเกรงว่านโยบายดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของพวกเขา จนในท้ายที่สุดรัฐบาลต้องล้มเลิกโครงการดังกล่าวไป ซึ่งทำให้รัฐบาลถูกบริษัท จาโก จำกัด ฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ถึงแม้ว่าก่อนที่ภาครัฐจะได้ล้มเลิกนโยบายการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลในส่วนของสลากบำรุงการกุศลผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัตินั้น ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้พยายามชี้แจงว่า นโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่เดิม เนื่องจากทางสำนักงานสลากไม่ได้ตัดโควตาของผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่สลากที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องการจำหน่ายผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติเป็นสลากที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีโควตาในการจำหน่ายอยู่แล้ว (ดู หวยออนไลน์ 2, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=8/Dec/2550&news_id=24434&cat_id=200801) นอกจากนี้ นายชัยวัฒน์ พลภักดิ์ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในขณะนั้นยังมีความเชื่อว่าการจำหน่ายสลากผ่านตู้จำหน่ายสลากอัตโนมัติจะแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากเกินราคาได้ และยังเป็นโอกาสให้ผู้ซื้อสามารถเลือกตัวเลขที่ต้องการได้อีกด้วย (ดู ตำนานหวยออนไลน์ 1, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=12/Dec/2550&news_id=51444&cat_id=200801) แต่กลุ่มคนพิการและกลุ่มผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ได้เชื่อตามคำชี้แจงของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพราะถึงแม้ว่าการจำหน่ายสลากบำรุงการกุศลผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติจะไม่ได้ตัดสิทธิในการถือครองสลากของคนพิการก็จริง แต่ก็ไม่มีหลักประกันใดเลยที่จะทำให้คนพิการเชื่อว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะไม่เพิ่มจำนวนสลากเข้าไปในเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติอีก ซึ่งหากจำนวนสลากที่จำหน่ายผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติมีเพียงพอกับความต้องการของผู้ซื้อแล้ว คงไม่มีเหตุผลใดที่ผู้ซื้อจะยังต้องการซื้อสลากที่พิมพ์จำหน่ายเป็นใบอีก และเมื่อสลากที่พิมพ์จำหน่ายเป็นใบได้รับความนิยมลดน้อยลง กลุ่มคนพิการและผู้จำหน่ายสลากชนิดดังกล่าวก็

ต้องประสบกับภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่อง และในท้ายที่สุดกลุ่มคนเหล่านี้ก็ไม่สามารถประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อไปได้ กลุ่มคนเหล่านี้จึงต้องละสิทธิในการถือครองสลาก จึงทำให้ภาครัฐสามารถนำสลากที่มีผู้ละสิทธิในการถือครองไปจำหน่ายผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติได้เพิ่มเติมอีก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การคัดค้านนโยบายการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติยังคงอยู่ จนภาครัฐต้องเป็นฝ่ายล้มเลิกโครงการไปในท้ายที่สุด

ซึ่งต่อมาเมื่อภาครัฐต้องการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติ คนพิการกลุ่มต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้ออกมาคัดค้านนโยบายดังกล่าวอีกเช่นเคย (ดู คนพิการประท้วงอีก ไม่เอา หวยออนไลน์ , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=69320&cat_id=200100)

แต่การออกมาคัดค้านนโยบายการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติของกลุ่มคนพิการนั้นไม่สามารถหยุดยั้งการดำเนินนโยบายดังกล่าวของภาครัฐได้ โดยจะเห็นได้จากการที่ภาครัฐได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้มาอย่างต่อเนื่องจนแทบจะกล่าวได้ว่า การจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติคงเกิดขึ้นในอีกไม่ช้า แต่ก็ให้บังเอิญว่ารัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ต้องพ้นจากอำนาจไปก่อน จึงส่งผลให้การจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติยังไม่ทันได้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

ส่วนเหตุผลสำคัญที่คนพิการออกมาคัดค้านการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัตินั้น เนื่องจากคนพิการเองเกรงว่าหากภาครัฐได้จำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติแล้วไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ภาครัฐอาจจะต้องการจำหน่ายสลาก 6 ตัวซึ่งเป็นสลากที่กลุ่มคนพิการได้จำหน่ายอยู่ผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มคนจำนวนไม่น้อยที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่เดิมก็อาจเปลี่ยนพฤติกรรมไปซื้อสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติแทน จึงอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ในการจำหน่ายสลากของคนพิการที่ต้องลดลงไป (ดู คนพิการขอสิทธิพิเศษ เช่า 'หวยตู้ออนไลน์' , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=68128&cat_id=200100)

นอกจากนั้นแล้วคนพิการยังเกรงว่า หากมีการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติแล้ว กลุ่มคนพิการที่ต้องการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติอาจจะไม่มีคุณสมบัติตรงตามที่ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้กำหนดไว้ โดยผู้ที่จะเป็นตัวแทน

จำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติได้นั้นจะต้องมีความพร้อมทั้งในด้านเงินทุนที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและสถานที่ในการจำหน่ายที่ต้องอยู่ในเขตชุมชน ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่มีความพร้อมในสิ่งเหล่านี้ ในท้ายที่สุดสิทธิในการเป็นตัวแทนจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายสลากแบบอัตโนมัติก็จะตกไปอยู่ในมือของนายทุนและบริษัทห้างร้านขนาดใหญ่ก็เป็นได้ (ดู คนพิการร้องสุวิจน์ หวันหอยตู้แย่งงาน ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=70584&cat_id=200700)

ฉะนั้นแล้วการที่คนพิการออกมาคัดค้านการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลในส่วนของสลากบำรุงการกุศลผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ รวมถึงการที่คนพิการออกมาคัดค้านการจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัตินั้นคงไม่ใช่เพราะคนพิการถูก ผู้จำหน่ายสลากรายใหญ่หรือเจ้ามือหวยได้ดินเกณฑ์มาเป็นแน่ แต่เนื่องด้วยคนพิการเองเกรงว่า หากมีการจำหน่ายสลากผ่านเครื่องจำหน่ายแบบอัตโนมัติจริงก็จะทำให้อาชีพการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของคนพิการได้รับผลกระทบ

ค. นโยบายการควบคุมราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลและการจัดสรรรายได้ให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยที่มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ได้กำหนดให้มีการจัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 60% เป็นเงินรางวัล ส่วนรายได้อีกไม่น้อยกว่า 28% เป็นรายได้แผ่นดิน และรายได้ไม่เกิน 12% เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานซึ่งให้รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย (ดู มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517) ซึ่งในปัจจุบันรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 12% ที่เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานนี้ได้ถูกจัดสรรให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 8% ฉะนั้นแล้วเมื่อราคาของสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ที่ 40 บาทต่อ 1 ฉบับ หรือ 80 บาทต่อ 1 คู่ ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็จะได้รับส่วนแบ่งรายได้ 3.20 บาทต่อ 1 ฉบับหรือ 6.40 บาทต่อ 1 คู่ โดยรายได้ของผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนสลากกินแบ่งรัฐบาลที่พวกเขาจำหน่ายได้ในแต่ละงวด โดยหากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้งวดละ 2,000 ฉบับหรือ 1,000 คู่ พวกเขาก็จะมีรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล 6,400 บาท ต่อ 1 งวด หรือตกเดือนละ 12,800 บาท ซึ่งหากดูจากรายได้ที่ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับนั้นก็ยิ่งนับได้ว่าเป็นรายได้ที่ไม่สูงมากนัก โดยในแต่ละงวดผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องแบกรับความเสี่ยงจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่หมดหรือการต้องจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลในราคาต่ำกว่าต้นทุน ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้

รายได้ของผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลลดลงไปด้วย นอกจากนั้นแล้ว ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวนไม่น้อยที่ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่เพื่อจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งจำนวนไม่น้อยก็ต้องไปรับซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมาในราคาแพงเนื่องจากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเหล่านี้ไม่มีสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหากมีก็มีจำนวนน้อยกว่าความต้องการจำหน่าย จึงส่งผลให้ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเหล่านี้มีรายได้ลดลงเนื่องจากต้นทุนจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง

และหากจะพิจารณาจากรายได้ที่ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับกับค่าครองชีพในปัจจุบันแล้วก็นับได้ว่าไม่มีความสอดคล้องกันเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องยอมรับกันว่าสินค้าต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพได้ขยับราคาเพิ่มขึ้น ข้าราชการ พนักงานของรัฐ หรือลูกจ้างของสถานประกอบการเอกชนก็ได้รับการปรับเพิ่มเงินเดือนหรือค่าจ้างรายวันให้มีความเหมาะสมกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลแทบจะไม่ได้รับการปรับเพิ่มส่วนแบ่งรายได้เลย ยิ่งไปกว่านั้นทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเองก็ไม่ได้จัดสรรสวัสดิการใดเลยให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ด้วยเหตุนี้จึงได้มีกลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ออกมาเรียกร้องให้ภาครัฐมีมาตรการเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยข้อเสนอของกลุ่มคนพิการคือการให้ภาครัฐเพิ่มการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็น 17% โดยแบ่งให้องค์กรคนพิการ 2% และคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล 15% (ดู คนพิการกดดัน ขอส่วนลด 17% เพิ่ม โควต้า หวย ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=69071&cat_id=600) โดยข้อเสนอดังกล่าวของกลุ่มคนพิการต้องอาศัยการแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพ.ศ. 2517 ที่ว่าด้วยการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และหากรัฐบาลยอมที่จะแก้กฎหมายตามข้อเสนอของกลุ่มคนพิการจริงก็จะส่งผลให้ภาครัฐ มีรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลลดน้อยลง ด้วยเหตุนี้รัฐบาลเองจึงไม่ยอมแก้ไขพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ตามข้อเรียกร้องของกลุ่มคนพิการ

โดยที่ผ่านมามีปัญหาที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่สามารถที่จะแก้ไขได้เลยก็คือ การจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา ซึ่งเป็นผลมาจากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเองมองว่าหากพวกตนจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลตามราคาสลากก็จะส่งผลให้พวกตนมีรายได้ที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เนื่องจากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเองต้องมีความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เป็นต้นทุนเพิ่มเติมดังที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวนไม่น้อยก็

ยินยอมที่จะซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลในราคาที่สูงกว่าที่ทางผู้จำหน่ายได้เสนอขาย ซึ่งภาครัฐเองก็ได้ใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มขึ้น การบังคับใช้มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกตรวจตราและเรียกค่าปรับจากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาเป็นจำนวนเงิน 2,000 บาท (ดู มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517) หรือการที่รัฐบาลมีแนวคิดที่จะจำหน่ายสลากผ่านผู้จำหน่ายสลากอัตโนมัติ แต่ในท้ายที่สุดแนวคิดดังกล่าวก็ต้องยกเลิกไป เนื่องจากถูกคัดค้านจากผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลดังที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว

โดยกล่าวในสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร เองก็ได้ใช้มาตรการที่เด็ดขาดในการควบคุมให้ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ให้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา โดยใช้มาตรการตรวจสอบสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล และหากเจ้าหน้าที่พบเห็นผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลรายใดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็จะยกเลิกสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลของผู้นั้นทันที (ดู บีเอเยนต์หอย หักส่วนลด 3% คุ่มเข้ม 40บาท ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=17/Dec/2550&news_id=67250&cat_id=600) ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลชุดดังกล่าวยังได้ปรับปรุงระบบสิทธิการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เปลี่ยนแปลงระบบการพิมพ์และการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และเพิ่มส่วนลดให้กับผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อย รวมถึงการจัดระบบติดตามและตรวจสอบการจำหน่าย พร้อมทั้งการใช้บทลงโทษอย่างเข้มงวดโดยให้ผู้บริโภคร่วมตรวจสอบ (ดู เปิดตัวหอยมีรุ่นใหม่ แถบสีกำกับพื้นที่ขาย ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=103120&cat_id=200100) นอกจากนี้การที่รัฐบาลได้มีนโยบายจำหน่ายสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ก็ได้ส่งผลให้ผู้ที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหันไปซื้อสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวแทน ซึ่งจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้ช่วยให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาได้เป็นที่น่าพอใจ (ดู ราคาหอย วิปริต ขายถูกคนไม่ซื้อ ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=17/Dec/2550&news_id=67729&cat_id=200100) (ดู หอยคุ่มราคา 40 ได้ คนซื้อขี้ม ผู้จำหน่ายบูด ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=107095&cat_id=200100) และ (ดู อัศจรรย์ทันที หอยราคา 70 บ., http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thai-post&post_date=19/Dec/2550&news_id=106940&cat_id=200100) ซึ่งก็แน่นอนว่าเมื่อ

ภาครัฐสามารถควบคุมให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคายอมส่งผลต่อรายได้ของผู้ค้าสลากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ทางผู้วิจัยเองไม่เห็นด้วยกับการปล่อยให้คนพิการหรือผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จำหน่ายสลากเกินราคา แต่ภาครัฐควรมีมาตรการที่ทำให้ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ตามราคาที่กำหนดไว้โดยที่พวกเขาเหล่านี้มีรายได้ที่สอดคล้องกับสถานะของเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ง. นโยบายการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล รัฐบาลโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เริ่มจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยเริ่มจากการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการโดยผ่านทางสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อให้สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้จัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้แก่คนพิการอีกทอดหนึ่ง และต่อมาภายหลังเมื่อคนตาบอดและคนพิการอื่นเริ่มมาประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น สิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลที่รัฐบาลโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เคยจัดสรรให้คนพิการผ่านทางสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลอีกต่อไป คนพิการกลุ่มต่าง ๆ จึงได้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการเพิ่มขึ้น ทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงได้จัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากบำรุงการกุศลให้กับคนพิการเพื่อนำไปจำหน่ายโดยผ่านองค์กรมูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ ของคนพิการ ซึ่งมาตรการดังกล่าวของภาครัฐได้ส่งผลให้คนพิการที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือสลากบำรุงการกุศลสามารถรับซื้อสลากได้ในราคาที่แน่นอนโดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับกลไกตลาดหรือการกำหนดราคาของพ่อค้าคนกลางอีก ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรของคนพิการที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากเพื่อนำไปจัดสรรให้กับคนพิการอีกทอดหนึ่งนั้นยังได้รับส่วนแบ่งรายได้จากทางสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล องค์กรของคนพิการเหล่านี้จึงมีรายได้เพื่อนำมาใช้ในการจัดสรรสวัสดิการให้กับสมาชิกและการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรเพิ่มตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ภาครัฐจะได้จัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการตามที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีกลุ่มคนพิการได้ออกมาเรียกร้องให้ภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคน

พิการให้มากขึ้น ซึ่งในหลายครั้งที่ภาครัฐเองได้แก้ปัญหาโดยวิธีการเพิ่มจำนวนสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อให้กลุ่มคนพิการได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มจำนวนสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ภาครัฐยังหวังว่าจะเป็นวิธีที่ช่วยแก้ไขการจำหน่าย สลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาได้ และยังเป็นการเพิ่มรายได้จากส่วนแบ่งรายได้ในการจำหน่ายสลากกินแบ่งให้กับภาครัฐอีกด้วย โดยในช่วงต้นปี พ.ศ. 2544 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพิมพ์สลากกินแบ่งจำหน่ายจำนวน 34 ล้านฉบับต่องวด (ดู ม้วนี่มพิมพ์หวยเพิ่ม 6 ล้านฉบับ , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=8/Dec/2550&news_id=33839&cat_id=501) ซึ่งในช่วงกลางปี พ.ศ. 2544 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เพิ่มการพิมพ์สลากกินแบ่งอีกงวดละ 2 ล้านฉบับ (ดู รัฐบาลหน้ามีดเพิ่มหวยกู่ชาติ 5 พันล., http://www.thaipost.net/index.asp?bk=sunday&post_date=9/Dec/2550&news_id=38897&cat_id=501) และ ต่อมา ในช่วงปี พ.ศ. 2546 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้พิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มขึ้นอีก และในต้นปี พ.ศ. 2547 ภาครัฐก็พิมพ์สลากกินแบ่งออกมาจำหน่ายงวดละ 46 ล้านฉบับ (ดู หวยล้นตลาด ลูกค้ารอซื้อ สามใบร้อย , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=73175&cat_id=200100 และ ดู บอร์ดทงสลากกลับล่า หวยเสริมอบคนพิการ, http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=82757&cat_id=200100)

โดยปัญหาในการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นนับว่าเป็น ปัญหาที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเองไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้หมดไปได้ จึงส่งผลให้ ยังมีผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ได้รับสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือได้รับ สิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ไม่เพียงพอกับความต้องการในการจำหน่าย ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้ที่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลแต่ไม่ได้เป็น ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลตัวจริง หรือผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลตัวจริงได้รับการจัดสรรสิทธิ ในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลในจำนวนที่มากกว่าความต้องการในการจำหน่าย ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีมูลนิธิหรือสมาคมบางองค์กรได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกิน แบ่งรัฐบาลเพื่อนำไปจัดสรรให้กับสมาชิกขององค์กร แต่องค์กรเหล่านี้กลับไม่ยอมจัดสรรสิทธิในการ ถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับสมาชิกหรือจัดสรรให้กับสมาชิกด้วยความไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีพ่อค้าคนกลางหรือ 'ยี่ปัว' มารับซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจากองค์กรและผู้ที่ได้รับการ จัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อนำไปจำหน่ายต่อให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพ จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ไม่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าหรือได้รับการจัดสรรใน

จำนวนที่น้อยกว่าความต้องการในการจำหน่าย นอกจากนี้พ่อค้าคนกลางยังได้นำสลากกินแบ่งรัฐบาลมารวมกันเป็นสลากแบบชุดเพื่อจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจอีกด้วย ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ต้องไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจากพ่อค้าคนกลางจึงมีต้นทุนในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมาจำหน่ายที่ค่อนข้างสูง คนเหล่านี้จึงต้องจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินกว่าราคาที่มีการกำหนดไว้ และเมื่อใดที่ภาครัฐมีมาตรการเอาจริงเอาจังกับการห้ามิให้มีการจำหน่ายสลากกินราคากลุ่มคนเหล่านี้ก็จะได้รับความเดือดร้อน (ดู ยุทธสิทธิ์ ยิ่งยง ,ถึงเวลาแก้ห่วยแพงบแบบอ้อมยี่ปัว , http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=93750&cat_id=601 , ดู ห่วยเกินราคาเป็นพิษ ฮือจะปิดราชดำเนิน ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=18/Dec/2550&news_id=92209&cat_id=200100)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงใดที่สลากกินแบ่งรัฐบาลมีไม่เพียงพอกับความต้องการของท้องตลาด ก็จะมีกลุ่มคนพิการออกมาเรียกร้องให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจัดสรรสิทธิการถือครองโควต้าสลากให้กลุ่มคนพิการเพิ่มเติม โดยกลุ่มคนพิการที่ออกมาเรียกร้องก็มักจะให้เหตุผลว่าพวกตนยังไม่ได้รับสิทธิในการถือครองโควต้าสลาก ฉะนั้นพวกตนจึงต้องไปปรับซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจากพ่อค้าคนกลางมาในราคาแพง แต่ในทางกลับกันเมื่อใดที่จำนวนสลากกินแบ่งรัฐบาลมีมากกว่าความต้องการของท้องตลาด ก็จะมีกลุ่มคนพิการออกมาเรียกร้องให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลลดจำนวนสลากที่มีอยู่ในท้องตลาด ยิ่งไปกว่านั้นยังมีคนพิการบางกลุ่มได้เคยออกมาเรียกร้องให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาของคนพิการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากขององค์กรคนพิการอีกด้วย (ดู มีอบล้อมคลังอีกแล้วเรียกร้องโควต้าห ว ย ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=19/Dec/2550&news_id=147984&cat_id=200100, ดู มีอบห่วยโผล่ จัลดยอดพิมพ์ ขอขึ้นคู่ละ160 ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=19/Dec/2550&news_id=116299&cat_id=600 และ ดู คนพิการทำศึกชิงโควตาห่วย ,http://www.thaipost.net/index.asp?bk=thaipost&post_date=17/Dec/2550&news_id=62847&cat_id=200100)

ถึงแม้ที่ผ่านมามาภาครัฐเองจะได้หาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อให้ผู้ที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยทั่วถึง แต่ความจริงกลับปรากฏว่ายังมีคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลาก หรือได้รับการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากแล้วแต่ไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้นำมาสู่

ปัญหาไม่รู้จักจบ ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของภาครัฐโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่จะต้องเข้ามาดูแลการจัดสรรสิทธิในการถือครองโควต้าสลากกินแบ่งรัฐบาลให้ทั่วถึงและเกิดความเป็นธรรม

ซึ่งหากนำหลักคิดในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนมาพิจารณาประกอบแล้ว จะพบว่า จากแนวคิดในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนที่รับรองศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดและสิทธิแห่งความเสมอภาคโดยมิอาจแบ่งแยกได้ของมวลมนุษย์ โดยแนวคิดดังกล่าวได้มีการรับรองไว้ในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงอนุสัญญา ระหว่างประเทศอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายในประเทศต่าง ๆ ก็ได้ให้การรับรองในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งก็แน่นอนว่าสำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ประเทศไทยก็ย่อมมีภาระผูกพันกับกฎบัตรแห่งสหประชาชาติและอนุสัญญาอื่น ๆ ที่ว่าด้วยหลักการศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ให้การรับรอง ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยเองก็ได้ให้การรับรองในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนไว้อย่างชัดเจน แต่หากจะกล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนในการประกอบอาชีพของคนพิการในประเทศไทยแล้ว ก็ยังนับได้ว่าคนพิการในประเทศไทยยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐให้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนในการประกอบอาชีพเท่าที่ควร โดยจะเห็นได้จากการที่คนพิการยังประสบกับอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอันเกิดจากนโยบายของภาครัฐ ทั้งในเรื่องการถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพจากบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ คนพิการยังไม่ได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน คนพิการยังประสบปัญหาในการเดินทางไปทำงานเนื่องจากบริการขนส่งสาธารณะไม่เอื้อต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนพิการ ข้าราชการที่ต้องมาพิการในภายหลังอันไม่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐ ลูกจ้างที่ต้องมาพิการในภายหลังถึงขนาดทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการทำงานยังได้รับเงินทดแทนเพียง 15 ปี และการดำเนินนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐยังคำนึงถึงรายได้ของภาครัฐเป็นสำคัญ ซึ่งจากสิ่งเหล่านี้เองได้ชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐควรปรับปรุงนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการเพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่นในสังคม

ในขณะที่หากนำแนวคิดในเรื่องการจัดสรรในสังคมมาพิจารณานั้น จะพบว่า แนวคิดเรื่องการจัดสรรในสังคมต้องการที่จะจัดสรรทรัพยากรในสังคมให้กับคนในสังคมด้วยความเป็นธรรม แต่ทั้งนี้ในการจัดสรรนั้นก็ยังมีแนวทางในการจัดสรรต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อทำให้เกิดความเป็นธรรม โดย Rawls เห็นว่ามีทรัพยากรทางสังคม ซึ่งสามารถจัดสรรได้ จะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้คนโดยทั่วไป โดยทรัพยากรในประเภทนี้จะเป็น สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นหรือถูกทำให้เกิดขึ้นและส่งผล

กระทบต่อโครงสร้างในสังคมหรือสถาบันทางการเมือง เช่น โอกาส อำนาจ รายได้ และความมั่งคั่ง เป็นต้น ซึ่งสำหรับคนพิการแล้วก็ควรที่จะได้รับความเป็นธรรมจากการจัดสรรทรัพยากรทางสังคมด้วยเช่นกัน โดยกล่าวสำหรับโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการแล้วก็จะพบว่า ภาครัฐยังไม่ได้จัดสรรให้คนพิการได้รับทรัพยากรทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพด้วยความเป็นธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากคนพิการยังมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างน้อย ซึ่งทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐ เช่น ภาครัฐไม่ยอมนำระบบสัดส่วนมาใช้บังคับให้หน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงาน ภาครัฐไม่ได้บังคับให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานตามกฎหมายกำหนด ภาครัฐไม่ได้บังคับอย่างจริงจังกับผู้ให้บริการขนส่งสาธารณะในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับคนพิการ หรือแม้แต่การดำเนินนโยบายในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของภาครัฐก็ยังไม่สามารถจัดสรร โอกาส รายได้ และสิทธิในการถือครองโฉนดที่ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับคนพิการที่ประกอบอาชีพจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวนี้ล้วนเป็นทรัพยากรทางสังคมที่ภาครัฐสามารถดำเนินการจัดสรรเพื่อให้คนพิการได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพได้

จากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจะพบว่า นโยบายของภาครัฐไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการโดยตรง บทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ การคุ้มครองแรงงานคนพิการ ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ยังเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการตลอดจนคนพิการทางสายตาอยู่นั่นเอง

4.2 นโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐที่มุ่งการแก้ไขปัญหาคนพิการแบบรวมหมู่กับโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการทางสายตา

รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อแบ่งประเภทของคนพิการไว้ 5 ประเภทดังนี้

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม

5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

(ดู ข้อ 1 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534)

โดยหลักเกณฑ์ในการจำแนกคนพิการในแต่ละประเภทนั้นให้เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อ 2-6 ของกฎกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าว

ในขณะที่คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความต้องการเพื่อการศึกษ พ.ศ. 2543 ได้กำหนดประเภทของนักเรียนที่มีความพิการหรือบกพร่องไว้ 9 ประเภท ได้แก่

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

(คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความต้องการเพื่อการศึกษ พ.ศ. 2543, อ้างถึงใน วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 14 – 17)

อย่างไรก็ตามสำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ทางผู้วิจัยจะได้แบ่งประเภทคนพิการตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งมีการแบ่งประเภทคนพิการไว้ 5 ประเภท ตามที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยหน่วยงานดังกล่าวนี้ก็ได้ยึดการแบ่งประเภทความพิการตามที่มีการบัญญัติไว้ในกฎกระทรวงฯ ด้วยเช่นกัน

หากจะกล่าวถึงจำนวนของคนพิการแต่ละประเภทนั้น จากการสำรวจภาวะความพิการและทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจประชากรที่มีความพิการ และมีปัญหาสุขภาพหรือเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่อง ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จากครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 49,997 ครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่า จากประชากรทั้งสิ้นประมาณ 63,303,000 คน เป็นคนพิการและทุพพลภาพประมาณ 1,098,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 อ้างถึงใน

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับที่ 3 หน้า 4 ทั้งนี้ จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2545 คาดว่าเป็นคนพิการตามกฎหมาย ร้อยละ 78 หรือประมาณ 858,000 คน พิการตามกฎหมายคือ คนพิการตามข้อกำหนดประเภทและลักษณะความพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ 3, หน้า 4 ขณะที่สถิติการจดทะเบียนคนพิการของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 มีคนพิการ จดทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 540,366 คน คิดเป็นร้อยละ 62.98 (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ,2549 อ้างถึงในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับที่ 3: 4) ซึ่งอัตราของคนพิการแต่ละประเภทจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และจากสถิติการจดทะเบียนคนพิการของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นลักษณะความพิการ สำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า

- ลำดับที่ 1 แขน ขา มือ นิ้วมือ นิ้วเท้าขาด แขน ขาลีบ เหยียดงอไม่ได้ เท้าปุก เท้าตะแคง เท้ากลับ แขน ขา มือ ลำตัว คดงอ เกร็งโก่ง กระตุก สั่น อัมพาต อัมพฤกษ์ มีร้อยละ 34.78
- ลำดับที่ 2 ตาบอด 2 ข้าง สายตาเลือนราง 2 ข้าง มีร้อยละ 24.88
- ลำดับที่ 3 หูหนวก 2 ข้าง หูตึง 2 ข้าง สื่อความหมายด้วยการพูดและฟังไม่ได้ ไร้พูดผิดปกติ มีร้อยละ 20.01
- ลำดับที่ 4 ตาบอดข้างเดียว สายตาเลือนรางข้างเดียว มีร้อยละ *16.62
- ลำดับที่ 5 สมองพิการ ปัญญาอ่อน พิการทางการเรียนรู้ มีร้อยละ 7.64
- ลำดับที่ 6 โรคจิต วิกลจริต ออทิสติก มีร้อยละ 4.96
- ลำดับที่ 7 หูหนวกข้างเดียว หูตึงข้างเดียว มีร้อยละ *4.84
- ลำดับที่ 8 อื่นๆ เช่น ปากแหว่ง และหรือเพดานโหว่ ศีรษะใหญ่เกินปกติ เป็นต้น มีร้อยละ *3.74

- หมายเหตุ
1. *ไม่จัดว่าเป็นคนพิการตามกฎหมาย
  2. ตอบได้มากกว่า 1 ลักษณะ

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการพบว่า

- พิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ร้อยละ 48.42
- พิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย ร้อยละ 13.83
- พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ร้อยละ 13.21

- พิจารณาการมองเห็น ร้อยละ 10.45
- พิจารณาข้อบกพร่องมากกว่า 1 ประเภท ร้อยละ 9.75
- พิจารณาทางจิตใจหรือพฤติกรรม ร้อยละ 3.40
- ไม่ระบุความพิการ ร้อยละ 0.94

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ ,2545 ,และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549, อ้างถึงใน แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฉบับที่ 3: 5)

ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และข้อมูลการจดทะเบียนคนพิการของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ พ.ศ. 2549 ได้ชี้ให้เห็นตรงกันว่า ในบรรดาคนพิการทุกประเภทมีคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวมากที่สุด ส่วนจำนวนของคนพิการทางสายตานั้นพบว่าการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มีคนพิการทางสายตาตามกฎหมายมีจำนวนร้อยละ 24.88 ซึ่งนับว่ามีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 รองจากคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ในขณะที่ข้อมูลการจดทะเบียนคนพิการของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ พ.ศ. 2549 พบว่ามีคนพิการทางสายตาจดทะเบียนคนพิการจำนวนร้อยละ 10.45 ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่าคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย และคนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้เสียอีก

โดยหากจะกล่าวถึงจำนวนของคนพิการแต่ละประเภทที่อยู่ในวัยทำงานและมีโอกาสได้ทำงานนั้น จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ได้สำรวจถึงจำนวนคนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ได้ทำงานและไม่ได้ทำงาน ซึ่งแสดงในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้ทำงานและไม่ได้ทำงานจำแนกตาม
ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ พ.ศ. 2544

ประเภทความพิการ	ลักษณะความพิการ	มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (คน)	ได้ทำงาน (คน)	ไม่ได้ทำงาน (คน)
ทางการเห็น	ตาบอด 1 ข้าง	74,077	42,063	32,014
	ตาบอด 2 ข้าง	38,039	2,403	35,636
	รวม	112,116	44,466	67,650
ทางการได้ยิน และ สื่อความหมาย	หูหนวกทั้ง 2 ข้าง	18,901	4,961	13,940
	หูตึง	130,796	42,092	88,704
	เป็นใบ้	45,282	15,497	29,785
	พูดไม่ชัดสื่อสารกับคนอื่นไม่ได้	21,012	4,966	16,046
	ปากแหว่งและ /หรือเพดาน โหว่	8,215	5,505	2,710
	รวม	224,206	73,021	151,185
ทางกายหรือ การเคลื่อนไหว	แขนขาด / ด້วน	12,352	9,192	3,160
	ขาขาด /ด້วน	34,583	16,780	17,803
	มือขาด /ด້วน	3,659	2,267	1,392
	นิ้วมือขาด /ด້วน	43,769	32,381	11,388
	นิ้วเท้าขาด /ด້วน	19,440	11,816	7,624
	อัมพาต	49,181	2,551	46,630
	อัมพฤกษ์	111,377	7,719	103,658
	แขนขาลีบ /เหยียดงอไม่ได้			
	เท้าปุกแขน ขา คดงอ	150,529	71,267	79,262
	กระดูกสันหลังคดงอ	44,132	13,787	30,345
	รวม	469,022	167,760	301,262

ตารางที่ 4.2 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้ทำงานและไม่ได้ทำงานจำแนกตาม ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ พ.ศ. 2544 (ต่อ)

ประเภทความพิการ	ลักษณะความพิการ	มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (คน)	ได้ทำงาน (คน)	ไม่ได้ทำงาน (คน)
ทางจิตและพฤติกรรม	โรคจิต / วิตกกังวล	66,198	12,411	53,787
	รวม	66,198	12,411	53,787
ทางสติปัญญาและการเรียนรู้	ออทิสติก	8,005	1,625	6,380
	ปัญญาอ่อน	108,316	5,585	102,731
	รวม	116,321	7,210	109,111
ไม่สามารถระบุประเภทความพิการได้	อื่น ๆ	78,721	28,085	50,636
รวมทุกประเภทความพิการ	รวมทุกลักษณะความพิการ	1,066,584	332,953	733,631

หมายเหตุ ข้อมูลในตารางที่ 4.2 นี้ ทางผู้วิจัยได้จัดทำตารางขึ้นเองโดยการนำข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ในส่วนของการสำรวจคนพิการที่ได้ทำงานและคนพิการที่ไม่ได้ทำงานมารวบรวมไว้ในตารางเดียวกัน

โดยหากจะกล่าวถึงคนพิการที่มีโอกาสได้ทำงานนั้น จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ได้จำแนกการประกอบอาชีพและสถานภาพการทำงานของคนพิการเอาไว้ดังรายละเอียดที่จะแสดงในรูปของตารางที่ 4.3 และ 4.4

ตารางที่ 4.3 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำงาน จำแนกตามอาชีพ ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ พ.ศ. 2544

ประเภท ความ พิการ	ลักษณะ ความ พิการ	อาชีพ										
		ผู้บัญญัติ กฎหมาย	ผู้ประกอบ วิชาชีพด้าน ต่าง ๆ	ผู้ ประกอบ วิชาชีพ ช่าง เทคนิค สาขา ต่าง ๆ	เสมียน	พนักงาน บริการ และ พนักงาน ใน ร้านค้า	ผู้ปฏิบัติงาน ที่มีฝีมือใน ด้าน การเกษตร	ผู้ปฏิบัติงาน ด้านความ สามารถ ทางฝีมือ	ผู้ปฏิบัติงาน โรงงานและ เครื่องจักร	อาชีพ ชั้น พื้นฐาน ต่าง ๆ	อื่นๆ	รวม
ทางการเห็น	ตาบอด1 ข้าง	688	945	754	122	2,161	24,791	3,102	3,385	6,114	*	42,063
	ตาบอด2 ข้าง	*	*	904	*	72	809	619	*	*	*	2,403
	รวม	688	945	1,658	122	2,233	25,600	3,721	3385	6114		44,466
ทางการได้ยินและสื่อ ความหมาย	หูหนวก ทั้ง2ข้าง	*	*	*	*	180	3,231	884	374	292	*	4,961
	หูตึง	1,052	*	462	*	2,088	27,911	5,364	2,110	3,105	*	42,092
	เป็นใบ้	67	*	*	122	191	9,428	1,384	132	4,173	*	15,497

ตารางที่ 4.3 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ทำงาน จำแนกตามอาชีพ ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ พ.ศ. 2544

(ต่อ)

ประเภทความพิการ	ลักษณะความพิการ	อาชีพ										
		ผู้บัญญัติกฎหมาย	ผู้ประกอบการวิชาชีพต่าง ๆ	ผู้ประกอบการวิชาชีพช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ	เสมียน	พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้า	ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตร	ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือ	ผู้ปฏิบัติงานโรงงานและเครื่องจักร	อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ	อื่น ๆ	รวม
ทางการได้ยินและสื่อความหมาย	พูดไม่ชัด สื่อสารกับคนอื่นไม่ได้	*	*	*	*	91	4,320	76	*	480	*	4,966
	ปากแหว่งและ / หรือ เพดานโหว่	*	59	*	*	1,052	3,026	556	421	393	*	5,505
	รวม	1,119	59	462	122	3,602	47,916	8,264	3037	8443		73,021

ตารางที่ 4.3 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำงาน จำแนกตามอาชีพ ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ พ.ศ. 2544
(ต่อ)

ประเภท ความพิการ	ลักษณะ ความ พิการ	อาชีพ										
		ผู้บัญญัติ กฎหมาย	ผู้ประกอบการ วิชาชีพ ด้าน ต่าง ๆ	ผู้ประกอบการ วิชาชีพ ช่างเทคนิค สาขา ต่าง ๆ	เสมียน	พนักงาน บริการ และ พนักงาน ใน ร้านค้า	ผู้ปฏิบัติงาน ที่มีฝีมือใน ด้าน การเกษตร	ผู้ปฏิบัติงาน ด้านความ สามารถทาง ฝีมือ	ผู้ปฏิบัติงาน โรงงานและ เครื่องจักร	อาชีพ ขั้น พื้นฐาน ต่าง ๆ	อื่น ๆ	รวม
ทางกายหรือ การเคลื่อนไหว	เท้าปาก แขน ขา คดงอ	908	1,152	822	1,972	9,302	33,405	11,074	1,712	10,265	655	71,267
	กระดูกสัน หลังคดงอ	364	*	60	50	1,371	7,394	2,561	*	1,987	*	13,787
	รวม	5,501	2,302	1,329	3,812	18,212	77,187	27,303	11,412	20,046	1,539	167,760
ทางจิตและ พฤติกรรม	โรคจิต / วิกลจริต	*	*	*	*	1,488	8,767	53	942	1,161	*	12,411
	รวม	*	*	*	*	1,488	8,767	53	942	1,161	*	12,411
ทางสติปัญญา และการเรียนรู้	ออทิสติก	*	*	*	*	284	1,150	*	*	192	*	1,625
	ปัญญาอ่อน	*	*	*	*	1,622	2,667	155	*	1,140	*	5,585
	รวม	*	*	*	*	1,906	3,817	155	*	1,332	*	7,210
ไม่สามารถระบุ ประเภทความ พิการได้	อื่น ๆ	1,429	662	298	*	2,252	13,501	2,788	1,792	5,364	*	28,085
	รวม	1,429	662	298	*	2,252	13,501	2,788	1,792	5,364	*	28,085

ตารางที่ 4.4 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำงาน
จำแนกตามสถานภาพการทำงาน ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ
พ.ศ. 2544

ประเภท ความ พิการ	ลักษณะ ความพิการ	สถานภาพการทำงาน					
		นายจ้าง	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว	ช่วยธุรกิจ ใน ครัวเรือน	ลูกจ้าง	ไม่ ทราบ	รวม
ทางการเห็น	ตาบอด 1 ข้าง	71	22,010	7,023	12,959	-	42,063
	ตาบอด 2 ข้าง	*	1,458	809	137	-	2,403
	รวม	71	23,468	7,832	13,096	-	44,466
ทางการได้ยินและสื่อ ความหมาย	หูหนวกทั้ง 2 ข้าง	*	1,556	1,653	1,753	-	4,961
	หูตึง	172	23,355	12,417	6,088	61	42,092
	เป็นใบ้	67	2,182	7,829	5,419	-	15,497
	พูดไม่ชัดสื่อสาร กับคนอื่นไม่ได้	*	2,953	1,386	627	-	4,966
	ปากแห้งและ/ หรือเพดานโหว่	*	2,992	1,209	1,304	-	5,505
	รวม	239	33,038	24,494	15,191	61	73,021
ทางการเคลื่อนไหว	อัมพาต	244	818	1,430	58	-	2,551
	อัมพฤกษ์	442	3,546	2,367	1,363	-	7,719
	แขนขาลีบ / เหยียดงอไม่ได้	-	-	-	-	-	-
	เท้าปากแขน ขา คดงอ	1,085	26,084	18,954	25,143	-	71,267
	กระดูกสันหลัง คดงอ	265	4,993	3,745	4,784	-	13,787
	รวม	3,721	66,666	35,216	62,154	-	167,760

ตารางที่ 4.4 คนพิการที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำงาน
จำแนกตามสถานภาพการทำงาน ลักษณะความพิการ และประเภทความพิการ
พ.ศ. 2544 (ต่อ)

ประเภท ความ พิการ	ลักษณะความ พิการ	สถานภาพการทำงาน					
		นายจ้าง	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว	ช่วยธุรกิจ ใน ครัวเรือน	ลูกจ้าง	ไม่ ทราบ	รวม
ทางจิตและ พฤติกรรม	โรคจิต / วิกลจริต	*	2,707	7,563	2,103	39	12,411
	รวม	*	2,707	7,563	2,103	39	12,411
ทาง สติปัญญา และการ เรียนรู้	ออทิสติก	*	37	1,397	192	-	1,625
	ปัญญาอ่อน	*	2,278	2,714	592	-	5,585
	รวม		2,315	4,111	784		7,210
ไม่สามารถ ระบุประเภท ความพิการได้	อื่น ๆ	1,272	9,336	5,364	10,430	1,684	28,085
	รวม	1,272	9,336	5,364	10,430	1,684	28,085

หมายเหตุ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังรายละเอียด
ในตารางที่ 4.2 - 4.4 นั้นไม่ได้มีการจำแนกประเภทความพิการตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ.
2544 ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยสำนักงาน
สถิติแห่งชาติเพียงแต่จำแนกคนพิการตามลักษณะความพิการเอาไว้ ทางผู้วิจัยจึงได้นำการจำแนก
คนพิการตามลักษณะความพิการของทางสำนักงานสถิติแห่งชาติมาจัดจำแนกตามประเภทความ
พิการซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท อีกที ซึ่งการนำการจำแนกคนพิการตามลักษณะความพิการมาจัดจำแนก
ตามประเภทความพิการของทางผู้วิจัยนี้ก็อาจมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง เพราะในบางลักษณะ
ความพิการไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทคนพิการตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎ
กระทรวงฯ ซึ่งลักษณะความพิการที่ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทคนพิการตามกฎหมาย
กระทรวงฯ นั้นก็ถือได้ว่าไม่ใช่ลักษณะความพิการตามกฎหมาย

นอกจากนั้นในปี พ.ศ. 2544 ทางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนยัง
ได้สำรวจถึงจำนวนคนพิการที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการต่าง
ๆ โดยปรากฏผลสำรวจตามข้อมูลในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของข้าราชการพลเรือนสามัญที่พิการ
จำแนกตามระดับตำแหน่งและประเภทความพิการ พ.ศ. 2544

ระดับ ตำแหน่ง	ประเภทของความพิการ							รวม (คน)
	ทางการ มองเห็น	ทางการได้ ยิน /สื่อ ความหมาย	ทางกาย/ การ เคลื่อนไหว	ทางจิตใจ/ พฤติกรรม	ทาง สติปัญญา/ การเรียนรู้	อื่น ๆ/ ไม่ ระบุ	เป็น มากกว่า 1 ประเภท	
1			1 (0.21)					1 (0.21)
2	1 (0.21)		3 (0.64)					4 (0.85)
3	5 (1.07)		21 (4.49)					26 (5.56)
4	4 (0.85)	4 (0.85)	62 (13.25)	4 (0.85)				74 (15.81)
5	16 (3.42)	11 (2.35)	109 (23.29)	6 (1.28)	2 (0.43)	2 (0.43)	3 (0.64)	149 (31.84)
6	21 (4.49)	8 (1.71)	86 (18.38)	8 (1.71)	1 (0.21)			124 (26.49)
7	4 (0.85)	2 (0.43)	52 (11.10)	1 (0.21)				59 (12.61)
8	1 (0.21)		21 (4.49)	1 (0.21)				23 (4.91)
9			2 (0.43)				1 (0.21)	3 (0.64)
ไม่ระบุ			5 (1.07)					5 (1.07)
รวม	52 (11.10)	25 (5.34)	362 (77.35)	20 (4.26)	3 (0.64)	2 (0.43)	4 (0.85)	468

ในขณะที่สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหางานให้กับคนพิการนั้นยังไม่ได้มีการจัดทำข้อมูลการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทเอาไว้ โดยจากการประมาณการของเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการพบว่า คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มคนพิการที่มีโอกาสได้รับการจ้างงานมากที่สุด รองลงมาเป็นคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และต่อมาก็คือคนพิการทางการเห็น

ซึ่งหากพิจารณาจากตารางดังกล่าวข้างต้นนั้นจะพบว่า คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นประเภทความพิการที่มีจำนวนคนพิการมีโอกาสดำรงตำแหน่งมากที่สุด ซึ่งส่วนหนึ่งก็มาจากคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นประเภทความพิการที่มีคนพิการมากกว่าคนพิการประเภทอื่น ๆ และประเภทความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวนี้เป็นประเภทความพิการที่มีลักษณะความพิการที่หลากหลาย ในขณะที่หากหันมองย้อนกลับมาดูถึงจำนวนคนตาบอดที่มี

โอกาสได้ทำงานแล้ว ก็พบว่าจำนวนของคนตาบอดที่มีโอกาสได้ทำงานนั้นยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2544 พบว่า มีคนตาบอดที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 112,116 คน โดยแบ่งเป็นคนตาบอดที่มีโอกาสได้ทำงาน 44,466 คน และยังมีคนตาบอดที่ไม่ได้ทำงาน 67,650 คน ซึ่งในบรรดาคนตาบอดที่ได้ทำงานนั้นสามารถแบ่งเป็นคนตาบอด 1 ข้าง จำนวน 42,063 คน และเป็นคนตาบอดทั้ง 2 ข้าง จำนวน 2,403 คน โดยจำนวนของคนตาบอดที่มีโอกาสได้ทำงานนั้นส่วนมากจะเป็นคนตาบอด 1 ข้าง ซึ่งในทางกฎหมายแล้วไม่ถือว่าคนตาบอด 1 ข้าง เป็นคนพิการตามกฎหมาย ส่วนคนตาบอดทั้ง 2 ข้างที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปนั้นมีจำนวน 38,039 คน แต่มีโอกาสได้ทำงานเพียง 2,403 คน ยิ่งไปกว่านั้นจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในปี พ.ศ. 2544 นั้นพบว่ามีคนตาบอดที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ 52 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.10 ของจำนวนข้าราชการพลเรือนสามัญที่เป็นคนพิการ โดยทางผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่จำนวนคนตาบอดซึ่งมีโอกาสได้ทำงานยังมีจำนวนน้อยนั้นไม่ได้เกิดจากการที่คนตาบอดไม่มีความสามารถ แต่เป็นเพราะนโยบายของภาครัฐเองที่มีส่วนสำคัญต่อโอกาสในการทำงานของคนตาบอด กล่าวคือ

ในประกาศแรก ในข้อ 2 ของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้ ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการสามารถกำหนดลักษณะความพิการให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ต้องการรับก็ได้ ข้อกำหนดดังกล่าวนี้จึงเปิดโอกาสให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใช้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคนพิการที่ตนมีอยู่เพื่อกำหนดลักษณะความพิการให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการแต่ละคนต้องการรับเข้าทำงาน โดยกล่าวสำหรับกลุ่มคนตาบอดแล้วพบว่า ยังมีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจำนวนมากที่ไม่เชื่อว่าคนตาบอดจะสามารถทำงานได้ จึงส่งผลให้ในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงาน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการได้ระบุลักษณะความพิการอื่นที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ๆ ต้องการรับเข้าทำงาน โดยไม่ยอมระบุให้คนตาบอดเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในการสมัครเข้าทำงานนั้นด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีตำแหน่งงานจำนวนไม่น้อยที่คนตาบอดเองก็สามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสลับสายโทรศัพท์ พนักงานธุรการ พนักงานขายทางโทรศัพท์ พนักงานให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ พนักงานแปลเอกสาร พนักงานประสานงาน เป็นต้น เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้ทำให้คนตาบอดสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้ด้วยโปรแกรมอ่านการแสดงผลบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ ฉะนั้นแล้วตำแหน่งงานใดที่ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบในการทำงานและเนื้องานไม่สลับซับซ้อนมากเกินไปคนตาบอดเองก็สามารถที่จะทำได้

ในประการต่อมา การทำงานของคนตาบอดจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยเปลี่ยนจากสัญญาณภาพมาเป็นสัญญาณเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยอ่านการแสดงผลบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยขยายตัวหนังสือบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ เครื่องช่วยจดบันทึก เครื่องแปลงจากตัวหนังสือบนหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นอักษรเบรลล์ เป็นต้น โดยที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้นไม่มีบทบัญญัติใดเลยที่มุ่งประสงค์ให้คนพิการได้รับอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานในสถานประกอบการเอกชน ฉะนั้นแล้วหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนใดจ้างคนตาบอดเข้าทำงาน นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนนั้นก็อาจต้องมีภาระในการจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานให้กับลูกจ้างที่เป็นคนตาบอด โดยหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนไม่ได้จัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานให้กับลูกจ้างที่เป็นคนตาบอดแล้ว ภาระในการจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานก็จะตกอยู่กับคนตาบอดหรือองค์กรของ คนตาบอดที่ต้องเป็นผู้จัดหา ซึ่งอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานของคนตาบอดนั้นมักมีราคาค่อนข้างสูง และอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ได้เฉพาะคนตาบอดเท่านั้น โดยลูกจ้างคนอื่นในที่ทำงานไม่สามารถที่จะใช้ร่วมด้วยได้

ซึ่งจากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 ที่ได้ใช้เทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยในการทำงาน ในจำนวนนี้มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.71 ที่ต้องรับผิดชอบในการจัดหาเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานด้วยตนเอง ในขณะที่ยังมีสถานที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.43 ที่มีส่วนในการจัดหาเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับลูกจ้างที่ตาบอด ซึ่งคนตาบอดที่ทำงานและได้รับการจัดเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานนี้ ร้อยละ 60 ทำงานอยู่ในหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านคนพิการ โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการเอกชนและสถานประกอบการเอกชนได้ร่วมมือกับองค์กรคนพิการเพื่อจัดเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้ ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 13.34 ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการเอกชนที่ได้รับผิดชอบในการจัดเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้ทั้งหมด

จริงอยู่ว่าทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นั้นไม่มีทบัญญัติใดเลยที่มุ่งประสงค์ให้คนพิการได้รับอุปการณ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานในสถานประกอบการเอกชน ซึ่งย่อหมายถึงความไม่เพียงแต่คนตาบอดเท่านั้นที่ไม่มีสิทธิได้รับอุปการณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการทำงานตามทบัญญัตติดังกล่าว แต่รวมถึงคนพิการประเภทอื่นด้วย แต่กลุ่มคนตาบอดนั้นเป็นกลุ่มคนพิการที่จำเป็นต้องใช้อุปการณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปการณและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้คนตาบอดสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งจากบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 ในส่วนของรายการอุปการณในบัญชี ก. ซึ่งมีอยู่ 23 รายการ โดยเป็นอุปการณที่คนตาบอดจำเป็นต้องใช้ถึง 16 รายการ ก็น่าจะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าคนตาบอดมีความจำเป็นต้องใช้อุปการณและสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าคนพิการประเภทอื่น (รายการอุปการณในบัญชี ก. เป็นอุปการณที่มีราคาค่อนข้างสูง ภาครัฐจึงให้คนพิการทำเรื่องขอยืมเพื่อใช้ในการศึกษา) แต่ทั้งนี้ทางผู้วิจัยก็ไม่ได้หมายความว่าในการทำงานของคนตาบอด 1 คนจำเป็นต้องใช้อุปการณสิ่งอำนวยความสะดวกถึง 16 รายการ เพราะในความจริงแล้วอุปการณสิ่งอำนวยความสะดวกของคนตาบอดนั้นมีหลากหลาย โดยคนตาบอดแต่ละคนก็จำเป็นต้องใช้อุปการณสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันไป

แต่สำหรับคนพิการบางประเภท เช่น คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวนั้น ถึงแม้ว่าภาครัฐจะไม่ได้มีนโยบายส่งเสริมหรือสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการเหล่านั้นเช่นเดียวกับคนตาบอด แต่ด้วยทบัญญัติของกฎกระทรวง (พ.ศ. 2542) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เรื่องลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ที่ต้องมีอุปการณที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ โดยถ้าหากเจ้าของอาคาร สถานที่สาธารณะ หรือยานพาหนะใดปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าวก็สามารถที่จะนำค่าใช้จ่ายมาลดหย่อนภาษีได้เป็น 2 เท่า ของค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายจริง (ดู พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๘ วรรค ๑ และ ดู กฎกระทรวง พ.ศ. 2542) นอกจากนี้แล้วรัฐบาลยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ที่ออกมาเพื่อควบคุมการสร้างอาคารใหม่หรือการซ่อมบำรุงอาคารใหม่ที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา ซึ่งจากมาตรการต่างๆ เหล่านี้น่าจะมีส่วนช่วยให้คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว

ได้รับการจ้างงานจากสถานประกอบการเอกชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากอาคารสำนักงานของสถานประกอบการต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย

ในประการสุดท้าย การจัดสอบของหน่วยงานภาครัฐให้กับคนตาบอดที่สมัครสอบเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐยังเป็นปัญหาสำหรับคนตาบอดอยู่ โดยในการจัดการทดสอบสำหรับคนตาบอดในระดับใดก็ตาม ทางผู้จัดสอบจำเป็นต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนตาบอดที่เข้าสอบ เพื่อให้คนตาบอดเหล่านั้นสามารถทำข้อสอบได้เต็มตามศักยภาพภาพ แต่ในบางครั้งสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อสอบอักษรเบรลล์ที่ทางผู้จัดสอบจัดให้กับคนตาบอดที่เข้าสอบมีความผิดพลาด จึงส่งผลให้คนตาบอดที่เข้าสอบได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดของข้อสอบอักษรเบรลล์ดังกล่าว เช่น ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อสอบแข่งขันบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการในตำแหน่งครูผู้ช่วย สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีการดำเนินการสอบในระหว่างวันที่ 17 – 19 กันยายน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีคนตาบอดจำนวน 19 คนได้สมัครสอบคัดเลือกในครั้งดังกล่าวด้วย ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2548 ทางนายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยและคณะได้เข้าร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ถึงการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการจัดสอบครั้งที่ผ่านมา โดยนายกสมาคม คนตาบอดแห่งประเทศไทยอ้างว่า ได้มีคนตาบอดที่เข้าสอบร้องเรียนมายังสมาคมว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสอบครั้งนี้ เนื่องจากข้อสอบที่ทางผู้จัดสอบได้จัดทำให้นั้นมีปัญหาในหลายจุด เช่น ข้อสอบที่เป็นรูปภาพสำหรับคนตาบอด ทางผู้จัดสอบก็ไม่สามารถทำข้อสอบที่เอื้อให้คนตาบอดสามารถสัมผัสได้ง่าย หรือตัวข้อสอบอักษรเบรลล์มีการพิมพ์ซ้ำซ้อนกัน และมีการจัดรูปแบบที่ไม่เหมาะสมต่อการอ่านของคนตาบอด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อคะแนนของคนตาบอดที่เข้าสอบได้ ทางสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอให้ทางผู้จัดสอบได้ทำการจัดสอบให้กับคนตาบอดใหม่ ซึ่งทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเองต้องการให้นำข้อสอบที่ได้จัดทำให้กับคนตาบอดมาพิสูจน์ว่า ข้อสอบมีความผิดพลาดตามที่ทางสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้กล่าวอ้างหรือไม่ แต่ นายธีระ จันทรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำข้อสอบให้กับคนตาบอดได้ชี้แจงว่า ข้อสอบที่ทำให้กับคนตาบอดได้ถูกเผาทำลายไปหมดแล้วตามกฎหมายที่ได้ปฏิบัติกันมา ฉะนั้นจึงไม่สามารถนำข้อสอบมาตรวจสอบได้ (ดู คนตาบอด โวยข้อสอบครูผู้ช่วยไม่เป็นธรรมใส่ภาพสัมผัสไม่ได้ขอสอบใหม่ , ผู้จัดการออนไลน์ 29 ก.ย. 2548 อ้างถึงใน <https://www.myfirstinfo.com/thaidata/news/viewnews.asp?newsID=429367>) ซึ่งต่อมาในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2548 นางพรนิภา ลิ้มปวยอม เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ชี้แจงในเรื่องนี้ว่า “ในการสอบครั้งนี้มีคนตาบอดสามารถสอบผ่านถึง 3 คนด้วยกัน จาก 19 คน คะแนนที่ได้ก็อยู่ในเกณฑ์ และต้องทำความเข้าใจว่าการสอบในครั้งนี้เป็นการจัด

สอบสำหรับคนปกติที่จะมารับราชการครู ไม่ได้เป็นการจัดสอบเฉพาะผู้พิการ ดังนั้นข้อสอบของ ส่วนกลางจึงทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด โดยตนขอยืนยันว่าจะไม่มีการจัดสอบใหม่ แต่จะจัดสรรโควตาพิเศษในตำแหน่งครูสอนคนพิการที่มีอัตราว่างในเขต กทม. ให้คนพิการ สอบแข่งขันกันเอง และจะเตรียมออกข้อสอบสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะ ซึ่งในการสอบครั้งที่ผ่านมา หน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอบและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับ ผู้สมัครที่พิการตั้งแต่ขณะสมัครสอบ โดยจะมีช่องให้ผู้พิการเช็คความต้องการสิ่งใดเพิ่ม เช่น ข้อสอบที่เป็นตัวอักษรเบรลล์ คนอ่านข้อสอบ หรือ คนแปลภาษามือ ฯลฯ ซึ่งในส่วนของ การขอ ข้อสอบที่เป็นตัวอักษรขยายสำหรับผู้ที่มีสายตาเลือนรางนั้น ทางผู้พิการไม่ได้ทำเรื่องขอมา และ ที่ว่าไม่สามารถสัมผัสรูปภาพนั้น ทางเจ้าหน้าที่ได้แจ้งมาว่าในขณะที่สอบไม่มีผู้ร้องเรียนแต่ อย่างใดเช่นกัน ซึ่งในความเป็นจริงถ้าผู้เข้าสอบมีปัญหา ก็สามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้คุมสอบได้ ใน เรื่องของการร้องเรียนว่าข้อสอบมีปัญหา นั้น ทางเราก็ยอมรับว่ามีการผิดพลาดทางเทคนิคในการ จัดพิมพ์ข้อสอบจริง และไม่ได้มีเวลาตรวจทานเช็คดู เพราะเกรงว่าจะมีการรั่วไหลของข้อสอบ ซึ่ง ตรงนี้เป็นจุดที่เราต้องระวังเป็นพิเศษ เพราะการพิมพ์ข้อสอบออกมาจากแผ่นดิสก์ ที่มีรหัสกำกับ อยู่ นั้น จะทำได้แค่ 1 วัน ก่อนสอบเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามทางเราก็จะนำเอาเหตุการณ์ดังกล่าวมา เป็นบทเรียนในการจัดสอบครั้งต่อไป" (ดู เมินจัดสอบผู้ช่วยครูให้คนตาบอด สพฐ.อำนวยความสะดวก มาตั้งแต่ต้น พร้อมจัดโควตาพิเศษให้ทำงาน ,บ้านเมือง, 2 ต.ค. 2548, อ้างถึงใน <https://www.myfirstinfo.com/thaidata/news/viewnews.asp?newsID430836>)

โดยจากกรณีดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ทางผู้จัดสอบเองก็ยอมรับถึงความผิดพลาด ในการจัดทำข้อสอบให้กับคนตาบอด แต่อย่างไรก็ตามทางผู้จัดสอบได้ชี้แจงถึงความผิดพลาดที่ เกิดขึ้นว่าเป็นความผิดพลาดเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อคนตาบอดที่เข้าสอบมาก นัก เนื่องจากมี คนตาบอดจำนวน 3 คนที่สามารถทำคะแนนได้อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผู้วิจัยเองมี ความเห็นว่า ทางผู้จัดสอบเองได้พยายามทำข้อสอบให้กับคนตาบอดอย่างดีที่สุดแล้ว แต่อย่างไร ก็ตามข้อสอบที่ทางผู้จัดสอบจัดทำให้กับคนตาบอดนั้นยังมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ซึ่งแน่นอนว่า ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้ ถึงแม้ว่าอาจจะมีความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยตามที่ทางผู้จัดสอบได้ กล่าวอ้าง แต่ความผิดพลาดเหล่านี้ได้ทำให้คนตาบอดเองรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะหากข้อสอบไม่มีความผิดพลาดเลยก็ไม่แน่ว่าคนตาบอดจะสามารถทำคะแนนได้มากกว่านี้ อีก ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อการจัดทำข้อสอบให้กับคนตาบอดเกิดความผิดพลาดแล้วทางผู้รับผิดชอบ ในการจัดสอบก็ไม่มีมาตรการใดที่เป็นรูปธรรมในการเยียวยาให้กับคนตาบอดซึ่งเป็นผู้ได้รับความ เสียหายจากความผิดพลาดดังกล่าว โดยหากในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นพนักงานของ หน่วยงานภาครัฐในทุกกรณี หากการจัดทำข้อสอบให้กับคนตาบอดไม่มีความผิดพลาดใด ๆ เกิดขึ้นและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนตาบอดมีความสอดคล้องกับความต้องการของ

คนตาบอดแล้ว ถึงแม้ว่าคนตาบอดอาจจะไม่สามารถผ่านการสอบคัดเลือกได้ แต่อย่างน้อยที่สุดคนตาบอดก็ยังได้รับความเป็นธรรมจากการจัดสอบคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐ

ซึ่งปัญหาในการสอบคัดเลือกของคนตาบอดนั้น นอกเหนือจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดทำข้อสอบและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนตาบอดแล้ว การจัดสรรเวลาในการสอบให้กับคนตาบอดก็เป็นเรื่องที่ทางผู้จัดสอบควรได้นำมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความเหมาะสม เนื่องจากโดยธรรมชาติของคนตาบอดแล้วจะทำข้อสอบได้ช้ากว่าคนทั่วไป ฉะนั้นหากในการสอบคนตาบอดได้เวลาสอบเท่ากับคนทั่วไปแล้วก็อาจทำให้คนตาบอดเกิดความเสียเปรียบได้ เพราะแม้ว่าเวลาที่คนตาบอดได้ใช้ในการสอบจะเท่าเทียมกับคนทั่วไปแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเวลาที่เท่าเทียมกันนี้จะเป็นความเป็นธรรมสำหรับคนตาบอด

โดยทางผู้วิจัยได้เคยเข้าสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการระดับปริญญาตรี ภาคความรู้ความสามารถทั่วไป (ภาค ก.) ซึ่งจัดสอบโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งในการจัดสอบดังกล่าวทางผู้จัดสอบได้จัดทำข้อสอบอักษรเบรลล์และกระดาษคำตอบเป็นอักษรเบรลล์ให้กับคนตาบอดที่เข้าสอบ และให้คนตาบอดที่เข้าสอบได้สอบในห้องเดียวกับคนทั่วไป เพราะทาง ผู้จัดสอบต้องการให้คนตาบอดที่เข้าสอบได้สอบในสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่ด้วยทาง ผู้จัดสอบได้จัดสรรเวลาในการสอบให้กับคนตาบอดเช่นเดียวกับเวลาที่จัดสรรให้คนทั่วไป จึงทำให้ คนตาบอดทำข้อสอบไม่ทัน ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเป็นจุดที่คนตาบอดเสียเปรียบซึ่งอาจส่งผลให้คนตาบอดไม่สามารถทำข้อสอบได้เต็มตามศักยภาพ

ทั้งนี้การเพิ่มเวลาในการทำข้อสอบให้กับคนตาบอดนั้นเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติกันอยู่แล้ว เช่น ในการจัดสอบให้กับคนตาบอดเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือการจัดสอบให้กับคนตาบอดในประเทศอังกฤษ ทางผู้จัดสอบล้วนจัดสรรเวลาในการสอบให้กับคนตาบอดที่มากกว่าบุคคลทั่วไป เพื่อให้คนตาบอดได้รับความเป็นธรรมในเรื่องเวลาในการทำข้อสอบ และ คนตาบอดเองก็สามารถทำข้อสอบได้เต็มตามศักยภาพมากยิ่งขึ้น (ดู Accessing examination and assessments – Students, http://www.rnib.org.uk/xpedio/groups/public/documents/publicwebsite/public_studentexam.hcsp)

จากการที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 36.67 ซึ่งเคยผ่านการสอบคัดเลือกเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ สถานประกอบการเอกชน และสมาคมหรือองค์กรด้านคนพิการ ซึ่งผู้จัดสอบก็ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในลักษณะต่าง ๆ ให้กับคนตาบอดที่เข้าสอบ ไม่ว่าจะเป็นข้อสอบอักษรเบรลล์หรือข้อสอบแบบตัวหนังสือขยายใหญ่ กระดาษคำตอบอักษรเบรลล์ เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์คำตอบ เจ้าหน้าที่ช่วยอ่านข้อสอบและช่วยเขียนคำตอบ และห้องสอบ

เฉพาะ เป็นต้น ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า แม้ผู้จัดสอบจะได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอบให้กับคนตาบอดในลักษณะต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่เคยสอบคัดเลือกร้อยละ 45.45 ที่เคยประสบปัญหาในการสอบคัดเลือกเข้าทำงาน โดยร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยประสบปัญหานั้นเห็นว่าเวลาในการทำข้อสอบไม่เพียงพอต่อการทำข้อสอบ เนื่องจากข้อสอบมีรูปภาพ ข้อสอบเป็นตาราง ซึ่งผู้สอบต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 เห็นว่าการจัดทำข้อสอบอักษรเบรลล์หรือข้อสอบตัวหนังสือขยายใหญ่มีข้อผิดพลาด และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 เห็นว่าทางผู้จัดสอบจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ไม่ตรงตามความต้องการของตน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตต่อไปอีกว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เคยสอบคัดเลือกเข้าทำงานและทางผู้จัดสอบได้จัดข้อสอบอักษรเบรลล์หรือข้อสอบตัวหนังสือขยายใหญ่ให้ นั้น เห็นว่าข้อสอบอักษรเบรลล์หรือข้อสอบตัวหนังสือขยายใหญ่ที่ทางผู้จัดสอบจัดให้ นั้นมีข้อผิดพลาด ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.55 ที่เคยสอบคัดเลือกเข้าทำงานแต่ไม่เคยประสบปัญหาใดเลยนั้น หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วพอที่จะสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เคยผ่านการสอบคัดเลือกเข้าทำงาน แต่การจัดสอบเป็นการสอบแข่งขันระหว่างกลุ่มคนตาบอดด้วยกันเอง จึงทำให้ผู้จัดสอบได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอบให้กับคนตาบอดตามที่คนตาบอดต้องการ ปัญหาต่าง ๆ จึงไม่เกิดขึ้น

ฉะนั้นแล้วทางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและหน่วยงานอื่นของภาครัฐตลอดจนสถานประกอบการเอกชนที่มีการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานควรที่จะนำประเด็นเรื่องการจัดทำข้อสอบและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมให้กับคนตาบอดแต่ละบุคคล ตลอดจนการจัดสรรเวลาในการสอบให้กับคนตาบอดมาพิจารณาในการจัดสอบเพื่อให้คนตาบอดได้รับความเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น

จากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า การระบุลักษณะความพิการในการรับสมัครคนพิการเข้าทำงานก็ดี การขาดเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการทำงาน ก็ดี ตลอดจนปัญหาในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมให้กับคนพิการที่สมัครสอบคัดเลือกก็ดี ล้วนส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนตาบอดในการประกอบอาชีพทั้งสิ้น ซึ่งจากการที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้ามาทำงานในที่ทำงานปัจจุบันนั้น ร้อยละ 33.33 ติดต่อผ่านสมาคมหรือองค์กรคนพิการ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 33.33 ได้รับการช่วยเหลือในการฝากเข้าทำงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23.33 ไปสมัครสอบคัดเลือกด้วยตนเอง ในขณะที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำงานจากการติดต่อผ่านหน่วยงานราชการเลย

นอกจากโอกาสในการทำงานของคนตาบอดจะมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัดแล้ว หากจะกล่าวถึงโอกาสในการได้ฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพของคนตาบอดในหน่วยงานของ

ภาครัฐก็ยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัดด้วยเช่นกัน โดยจากการสำรวจของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยถึงจำนวนของคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐประจำปีการศึกษา 2549 นั้น สามารถจำแนกจำนวนคนพิการแต่ละประเภทที่เข้ารับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อมูลจำนวนคนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ
สำหรับคนพิการของภาครัฐ

ลำดับที่	ชื่อศูนย์ฝึกอาชีพ	การแบ่งประเภทความพิการ					จำนวน รวม ที่มา ฝึก
		สติปัญญา	ตาบอด	ร่างกาย	จิตเวช	ทางการ ได้ยิน	
1	สถานฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี	0	3	32	2	0	37
2	ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง	0	0	70	0	0	70
3	ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ หยาดฝน	0	1	60	0	0	61
4	ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ บ้านทองพูน-เผ่าพันธ์	0	0	64	0	6	70
5	ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ นครศรีธรรมราช	6	0	35	0	14	55
6	ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ (โรงงานปีคนพิการสากล)	0	0	23	0	0	23
7	ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดหนองคาย	9	0	34	0	5	48
8	ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ ขอนแก่น	0	0	32	0	2	34
9	ศูนย์บริการสวัสดิการ สังคม เฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ (ราชินี)	0	5	47	0	2	54
รวมทั้งสิ้น		15	9	397	2	29	452

(ข้อมูลจาก แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด, 2550, หน้า 10)

ซึ่งจากข้อมูลในตารางที่ 4.6 จะพบว่าในปีการศึกษา 2549 มีคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐทั้งหมด 452 คน โดยในจำนวนนี้เป็นคนตาบอดเพียง 9 คนเท่านั้นเอง ซึ่งสาเหตุที่มีคนตาบอดเข้ารับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพของภาครัฐในจำนวนที่น้อยนั้นเป็นผลมาจากศูนย์ฝึกอาชีพของภาครัฐ ส่วนใหญ่เปิดอบรมทักษะในการประกอบอาชีพในสาขาวิชาที่คนตาบอดไม่ค่อยสนใจที่จะนำมาใช้ประกอบอาชีพ ซึ่งผิดกับศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขององค์กรเอกชน และองค์กรหรือสมาคมคนตาบอดในระดับต่างๆ ที่เปิดฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพในสาขาวิชาที่ตรงตามความต้องการของคนตาบอดไม่ว่าจะเป็น ทักษะการวาดแผนโบราณ การทำนายโชคชะตา การใช้คอมพิวเตอร์ การเล่นเกมดนตรี เป็นต้น จึงทำให้คนตาบอดส่วนใหญ่นิยมเข้ารับการฝึกอบรมทักษะการประกอบอาชีพจาก ศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขององค์กรเอกชนและองค์กรด้านคนตาบอดมากกว่า

ซึ่งการจัดอบรมทักษะในการประกอบอาชีพให้กับคนตาบอดขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านคนตาบอดนั้น หน่วยงานภาครัฐเองก็ได้เข้ามาสนับสนุนในด้านต่างๆ อยู่เหมือนกัน เช่น กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานหรือสถาบันการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมและให้ประกาศนียบัตรแก่คนตาบอดที่ผ่านการฝึกอบรม เป็นต้น แต่ทั้งนี้ในการจัดฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพให้กับ คนตาบอดขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านคนตาบอดนั้นการสนับสนุนของภาครัฐเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ แต่ด้วยการสนับสนุนของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ก็ได้มีส่วนช่วยให้การดำเนินโครงการฝึกอาชีพให้กับคนตาบอดขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านคนตาบอดสามารถที่จะดำเนินการไปได้เป็นอย่างดี

โดยกล่าวสำหรับศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขององค์กรเอกชนที่ดำเนินงานด้านการฝึกอาชีพให้กับคนตาบอด ที่มีหลักสูตรการอบรมระยะยาวตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และมีการเปิดฝึกอบรมอาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ซึ่งหน่วยงานที่ดำเนินงานในลักษณะนี้ย่อมมีรายจ่ายประจำ ทั้งรายจ่ายในด้านสาธารณูปโภค รายจ่ายในการจ้างบุคลากรประจำ รวมถึงรายจ่ายเพื่อเป็นค่าอาหาร และค่าอุปกรณ์การฝึกอบรมของคนตาบอดที่เข้ามารับการฝึกอบรม ซึ่งที่ผ่านมานหน่วยงานภาครัฐกลับไม่ได้ให้เงินอุดหนุนในส่วนของการใช้จ่ายประจำกับศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขององค์กรเอกชนเหล่านี้ จึงส่งผลให้ศูนย์ฝึกอาชีพขององค์กรเอกชนต้องรับภาระในค่าใช้จ่ายประจำทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ในขณะที่หากเป็นสถานศึกษาคนตาบอดขององค์กรเอกชนยังได้รับเงินอุดหนุนเพื่อนำมาใช้เป็นรายจ่ายประจำจากหน่วยงานภาครัฐ

นอกเหนือจากนั้น โอกาสของคนตาบอดในการได้เข้าไปเรียนในสถาบันอาชีวศึกษาของภาครัฐเองก็มีอยู่ค่อนข้างจำกัดในด้านจำนวนสถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดรับคนตา

บอดเข้าศึกษา โดยในช่วงปี พ.ศ. 2541 มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาทางสายอาชีพของคนตาบอด ทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดจึงได้ร่วมมือกับกรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำโครงการให้คนตาบอดได้มีโอกาสเรียนในสายอาชีพในสถาบันการศึกษาของภาครัฐ ซึ่งก็ได้มีวิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวงซึ่งเป็นสถาบันอาชีวศึกษาของภาครัฐได้เปิดโอกาสให้คนตาบอดเข้าไปเรียนร่วมกับคนทั่วไป และต่อมาทางมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดก็ได้ผลักดันให้วิทยาลัยสารพัดช่างพนมสารคามได้รับคนตาบอดเข้าไปเรียนร่วมกับคนทั่วไปด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งนอกเหนือจากนี้แล้วก็ไม่มีสถาบันอาชีวศึกษาใดอีกเลยที่เปิดให้คนตาบอดได้มีโอกาสเข้าไปศึกษา

ซึ่งจากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.55 เคยได้รับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพมาแล้ว โดยทักษะในการประกอบอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกอบรมนั้นมีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ภาษาอังกฤษ การสลับสายโทรศัพท์ การขายสินค้า การทำนายโชคชะตา การนวดแผนโบราณ การเล่นดนตรี การเกษตร เป็นต้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพนั้น ร้อยละ 69.77 เคยได้รับการฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการขององค์การเอกชนตลอดจนสมาคมหรือองค์การด้านคนพิการ ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างที่เคยฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพร้อยละ 11.63 เคยฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของภาครัฐและกรมพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งเป็นหน่วยงานฝึกอบรมอาชีพของภาครัฐ

ซึ่งจากแนวคิดเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคที่มองว่า การส่งเสริมความเสมอภาคเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดสรรที่มองผู้รับเป็นกลุ่มๆ ซึ่งเป็นนโยบายการจัดสรรที่จะจัดสิทธิพิเศษให้กับกลุ่มที่เคยตกเป็นเหยื่อของการจัดสรรหรือกลุ่มที่เคยตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติ โดยวิธีการจัดสรรมักจะเป็นไปในรูปแบบของการใช้โควต้า ซึ่งก็คือวิธีการที่จะนำเอาบางส่วนของสิ่งที่ถูกจัดสรรไม่ว่าจะเป็นที่นั่งในชั้นเรียน ตำแหน่งงานในบริษัท การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งงาน และการได้รับสินค้าและบริการจากภาครัฐ ให้กับสมาชิกของกลุ่มที่มีความเสียเปรียบในสังคมนั้นๆ โดยระบบโควตานี้จะทำให้สมาชิกของกลุ่มที่เสียเปรียบในสังคมได้รับสิ่งที่ถูกจัดสรรในจำนวนที่แน่นอน ซึ่งแนวคิดการส่งเสริมความเสมอภาคนี้จะเน้นการจัดสรรโดยมองผู้รับเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะมองในเรื่องการจัดสรรตามสัดส่วนของประชากร โดยสำหรับกลุ่มคนพิการแล้วก็นับได้ว่าเป็นกลุ่มกลุ่มหนึ่งที่เคยตกเป็นเหยื่อของการจัดสรรและการเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้คนพิการจึงได้รับการจัดสรรด้วยแนวคิดในเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคด้วย ซึ่งสำหรับในด้านการประกอบอาชีพแล้วภาครัฐก็นำระบบสัดส่วนมาใช้เพื่อให้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน

รับคนพิการเข้าทำงาน แต่กลับปรากฏว่าโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท ยังมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่ และโอกาสของคนตาบอดในการประกอบอาชีพก็ยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด

ฉะนั้นแล้วสำหรับการดำเนินนโยบายด้านคนพิการนั้น ถ้าฟังเพียงแค่แนวคิดในเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคด้วยวิธีการจัดสรรโควต้าให้กับคนพิการโดยมองคนพิการเป็นคนกลุ่มเดียวนั้นคงไม่สามารถทำให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับประโยชน์จากนโยบายของภาครัฐ โดยเท่าเทียมกัน แต่หากภาครัฐควรที่จะดำเนินนโยบายส่งเสริมอาชีพคนพิการโดยมองกลุ่มคนพิการว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความพิการ เพื่อที่ภาครัฐจะได้ดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภท อันจะทำให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพจากนโยบายของภาครัฐโดยเสมอภาคกัน ยิ่งไปกว่านั้นสำหรับคนพิการแล้วการนำแนวคิดเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคมาใช้เพื่อให้คนพิการได้รับการจ้างงานในระบบสัดส่วนคงไม่เพียงพอ แต่ภาครัฐต้องนำแนวคิดเรื่องการขจัดอุปสรรคเพื่อความเสมอภาคมาใช้ร่วมด้วย เพื่อให้คนพิการได้รับอุปกรณ์ หรือเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมานี้จึงสามารถสรุปได้ว่า นโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐทั้งในส่วนของการส่งเสริมการประกอบอาชีพและการส่งเสริมการฝึกอาชีพที่ภาครัฐมุ่งแก้ไขปัญหาคคนพิการแบบรวมหมู่ ด้วยการมองคนพิการทั้งหมดว่าเป็นกลุ่มกลุ่มหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงคนพิการแต่ละประเภท ได้ส่งผลให้โอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทยังมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่ และสำหรับโอกาสในการประกอบอาชีพของคนตาบอดเองก็ยังมีอยู่อย่างจำกัด

4.3 การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกับการสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้กับคนพิการ และคนพิการทางสายตาในการประกอบอาชีพ

นอกเสียจากนโยบายของภาครัฐทั้งในส่วนของนโยบายทั่วไปและนโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และนโยบายการส่งเสริมอาชีพคนพิการของภาครัฐที่มุ่งแก้ไขปัญหาคคนพิการแบบรวมหมู่ ได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนตาบอดดังที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาอย่างละเอียดแล้ว การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเองก็ยังเป็นอุปสรรคสำหรับโอกาสในการประกอบอาชีพของคนตาบอดด้วยเช่นกัน

ตามที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ว่า สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้คำว่า "ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ" ทางผู้วิจัยต้องการให้มีความหมายครอบคลุมถึง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้

ดุลพินิจในการตัดสินใจซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมาย หรือการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของบุคคลเหล่านี้ก็มักจะส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการตลอดจนคนตาบอดในการประกอบอาชีพ กล่าวคือ

ยังมีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพซึ่งมีบทบัญญัติอันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบสามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจถึงคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิ์ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ อยู่ ฉะนั้นแล้วโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการจึงต้องขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของผู้ที่บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบนั้น ๆ ด้วย โดยหากผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบใดก็ตามไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพภาพของคนพิการ ก็อาจทำให้การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบเหล่านี้เป็นการไปตัดสิทธิ์ของคนพิการในการที่จะได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพก็เป็นได้

โดยวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ (2546) เห็นว่าบรรดากฎหมายและกฎระเบียบใดก็ตามซึ่งมีถ้อยคำที่ว่ามีกายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ อัยการ หรือทนายความ พิจารณาคุณภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ ในกฎหมายและกฎระเบียบนั้นล้วนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบสามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ ซึ่งก็อาจส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพได้ (วิริยะ และคณะ, 2546)

โดยมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้รับสมัครงานและคณะกรรมการสอบคัดเลือกมักตีความว่า คนพิการไม่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ คนเหล่านี้จึงไม่ยอมให้คนพิการสมัครงานหรือสมัครสอบคัดเลือกเข้าทำงาน ยิ่งไปกว่านั้นหากมีข้าราชการที่ต้องมาพิจารณาในภายหลัง ทางผู้บังคับบัญชาก็อาจมีความเห็นว่าข้าราชการที่พิจารณานี้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป ทางผู้บังคับบัญชาจึงได้ตั้งคณะกรรมการสอบและให้ออกจากราชการ เช่น ในกรณีของนายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า นายทองสุข หลีกคำ นางลำยอง กุลสาร นายสุพจน์ สัญญาภักดี และนางประกายแก้ว พงษ์ไพโรจน์ พิจารณาตาบอด เป็นต้น โดยในกรณีของนายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า ซึ่งถูกให้ออกจากการานั้น ได้มาร้องเรียนต่อสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ซึ่งจากการช่วยเหลือของสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ช่วยให้นายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า กลับไปรับราชการได้อีกครั้งหนึ่ง (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 53 - 54) กล่าวสำหรับสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยและองค์กรอื่น ๆ ของคนพิการนั้นก็ช่วยเหลือข้าราชการที่ต้องมาพิจารณาในภายหลังและถูกให้ออกจากการได้กลับเข้าไปรับราชการได้หลายคน นอกจากนั้นยังมีข้าราชการที่ต้องมาพิจารณาในภายหลังได้รับการช่วยเหลือ

จากองค์การของคณพิการให้ได้ย้ายมาทำงานในหน่วยงานที่มีความเหมาะสม เช่น ย้ายมาเป็นครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ เป็นต้น

ซึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยหลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในหลายด้าน ซึ่งก็รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านร่างกายหรือสุขภาพด้วย แต่ทว่าก็ยังมิมีกฎหมายและกฎระเบียบซึ่งมีบทบัญญัติอันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบสามารถใช้อดุลพินิจในการตัดสินใจได้อยู่ โดยการใช้อดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบนี้หากส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการแล้วก็ย่อมจะเป็นที่ถูกสงสัยได้ว่า การใช้อดุลพินิจดังเช่นที่ว่นี้ขัดต่อหลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านร่างกายหรือสุขภาพหรือไม่

เช่นในกรณีของนายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ ที่พิการเนื่องจากโรคโปลิโอ ซึ่งได้สมัครสอบเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา แต่กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตัดสินสิทธิไม่ให้สมัครสอบ โดยอ้างว่าขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยจึงได้ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้นำกรณีดังกล่าวนี้ขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าถ้อยคำในมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ขัดต่อหลักการห้ามเลือกปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 2545/16 ลงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2545 วินิจฉัยว่า "บทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา ๒๖ (๑๐) เป็นไปตามความจำเป็นและความเหมาะสมของฝ่ายตุลาการ จึงเห็นว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา ๒๖ (๑๐) ดังกล่าว เป็นลักษณะตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา ๒๙ ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๓๐ แต่อย่างใด (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 59)

ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางโดย จรัล โฆษณานันท์ เห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้น่าจะเป็นคำวินิจฉัยที่ผิดพลาดบกพร่องบนฐานของความไม่รู้ และความรู้สึกในทางลบต่อคนพิการมากกว่าตระหนักเคารพต่อหลักการพื้นฐานแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติของ

รัฐธรรมนูญเองได้รับรองให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำไม่ได้ แต่ในขณะที่บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดลักษณะต้องห้ามอย่างกว้างๆ กลุ่มเชื่อว่า "มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ" ย่อมจัดเป็นกฎหมายที่ไม่ยอมรับต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเท่าเทียมกันของคนพิการ ดังเปิดช่องให้มีการใช้ดุลยพินิจเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมภายใต้ข้ออ้างเรื่องความไม่เหมาะสม โดยจรัล โฆษณานันท์ เห็นว่า เหตุผลที่ศาลรัฐธรรมนูญนำมาเป็นข้อสนับสนุนในคำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ล้วนขาดน้ำหนักในเชิงข้อเท็จจริงและหลักการของความจำเป็น ยิ่งไปกว่านั้นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากบางท่านได้กล่าวถึงอิทธิพลของค่านิยมในสังคมไทยที่อยู่เหนือการตีความในคำวินิจฉัยนี้ ซึ่งจากข้อคิดเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากที่เกิดขึ้นนี้ จึงทำให้เกิดความสงสัยว่าเรากำลังดำรงอยู่ในสังคมที่ปกครองโดยกฎหมายหรือตัวบุคคลกันแน่ (จรัล โฆษณานันท์, <http://www.midnightuniv.org/midnightweb/newpage.20html>)

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ด้วยบทบัญญัติของกฎหมายและกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบได้ใช้ดุลยพินิจ และด้วยค่านิยมของสังคมไทยที่มีอคติต่อคนพิการ ย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบอันเป็นการไปจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และคงไม่ใช่เพียงแค่มบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 เท่านั้นที่มี ผลในการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ แต่ยังมีกฎหมายและกฎระเบียบอีกจำนวนไม่น้อยที่มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันนี้ ซึ่งหากในภายภาคหน้าเมื่อเกิดกรณีที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบได้ใช้ดุลยพินิจอันเป็นการไปจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพแล้วจะมีหลักประกันอันใดเล่าที่จะสร้างให้คนพิการมีความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

โดยนอกระยะจากบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบสามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจถึงคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิในการประกอบอาชีพซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการแล้ว การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่หรือผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในลักษณะอื่น ๆ ก็ยังส่งผลกระทบต่อโอกาสประกอบอาชีพของคนตาบอดตลอดจนคนพิการด้วย

กล่าวสำหรับโอกาสในการได้รับการจ้างงานของคนตาบอดนั้น นอกเหนือจากบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ห้ามมิให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้และบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบนั้น ๆ

ได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิในการประกอบอาชีพแล้ว การใช้ดุลพินิจในลักษณะอื่นก็ได้ส่งผลต่อโอกาสในการได้รับการจ้างงานของคนตาบอดด้วยเช่นกัน โดยจากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 53.33 เคยไปสมัครงานแล้วถูกปฏิเสธจากผู้รับสมัครงาน โดยเหตุผลที่ผู้รับสมัครงานใช้ในการปฏิเสธนั้นกลุ่มตัวอย่างของคนตาบอดที่เคยถูกปฏิเสธจากผู้รับสมัครงานร้อยละ 562.5 บอกว่าไม่ทราบเหตุผลที่แน่ชัด โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.25 บอกว่าผู้รับสมัครงานมักอ้างว่าทางที่ทำงานไม่สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้ ผู้สมัครมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ต้องการรับ และทางที่ทำงานไม่มีนโยบายในการรับคนพิการทางสายตาเข้าทำงาน โดยมีผู้สมัครงานเพียงร้อยละ 12.5 ที่ผู้รับสมัครงานยกประเด็นเรื่องบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบได้ห้ามคนพิการมิให้ประกอบอาชีพนั้น ๆ เอาไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยถูกปฏิเสธจากการไปสมัครงานนั้นร้อยละ 75 เคยถูกปฏิเสธจากสถานประกอบการเอกชน ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 18.75 เคยถูกปฏิเสธจากหน่วยงานราชการ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.33 ที่ไม่เคยถูกปฏิเสธจากการไปสมัครงานนั้นเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่เคยไปสมัครงานด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ร้อยละ 87.5 ได้เข้ามาทำงานในที่ทำงานปัจจุบันเพราะได้รับการช่วยเหลือในการฝากเข้าทำงานหรือสมัครผ่านองค์กรของคนพิการ

ยิ่งไปกว่านั้น บทบัญญัติของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้สถานประกอบการที่อยู่ในข่ายต้องจ้าง คนพิการเข้าทำงาน แต่ยังไม่มีคนพิการทำงานหรือมีคนพิการไม่ครบตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงาน โดยต้องกำหนดระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ถ้าไม่มีคนพิการมาสมัครภายในเวลาที่กำหนด และกรมประชาสงเคราะห์ยังไม่ส่งคนพิการมาสมัครภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กรมประชาสงเคราะห์ได้รับแจ้ง ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นได้รับยกเว้นไม่ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานหรือจ่ายเงินเข้าสมทบกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในปีนั้น จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้ในทางปฏิบัติ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนจำนวนไม่น้อยได้ประกาศรับสมัครคนพิการเข้าทำงานในตำแหน่งงานที่เชื่อว่าคนพิการจะทำได้ และเมื่อไม่มีคนพิการมาสมัครงานในตำแหน่งเหล่านี้ จึงทำให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนไม่ต้องจ้างงานคนพิการ และไม่ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งแม้ว่าในความจริงแล้วนายจ้างหรือสถานประกอบการเหล่านั้นอาจมีงานในตำแหน่งอื่น ๆ ที่คนพิการสามารถทำได้เป็นอย่างดี (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2546: 87) ในอีกทางหนึ่งบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และบทบัญญัติของกฎกระทรวง พ.ศ. 2537 ซึ่งออกตาม

ความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้เปิดโอกาสให้นายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนเองได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจว่าจะจ้างคนพิการเข้าทำงาน หรือจะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งก็มีทั้งนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะไม่จ้างคนพิการเข้าทำงานและไม่ยอมจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังที่ได้กล่าวแล้วในตารางที่ 4.1 และก็มีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะไม่จ้างคนพิการเข้าทำงานแต่ก็ยอมที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวแล้วในตารางที่ 3.1 ซึ่งสำหรับนายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนที่ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแทนการจ้างงานคนพิการนั้นก็ยิ่งส่งผลให้คนพิการได้รับประโยชน์จากเงินของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่สำหรับนายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนที่ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะเพิกเฉยต่อการจ้างงานคนพิการหรือการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับคนพิการ

ส่วนการใช้ดุลพินิจของนายจ้างหรือผู้บังคับบัญชาของคนตาบอดนั้น จากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นพบว่า เมื่อแรกที่คนตาบอดเข้าไปทำงานกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 เห็นว่าทางผู้บังคับบัญชาพิจารณาให้ค่าตอบแทนจากวุฒิการศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาให้ค่าตอบแทนจากหน้าที่ความรับผิดชอบที่คนตาบอดได้รับมอบหมาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 36.67 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาให้ค่าตอบแทนโดยดูจากประสบการณ์ในการทำงาน และมีกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้หลักเกณฑ์อื่นๆ ในการพิจารณาให้ค่าตอบแทน เช่น ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา ปริมาณผลงานที่คนตาบอดทำได้

โดยเมื่อเพื่อนร่วมงานของกลุ่มตัวอย่างได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทน กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 83.33 ก็ได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนจากผู้บังคับบัญชาเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 13.33 ไม่ได้ได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีสาเหตุมาจากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ยังเป็นลูกจ้างชั่วคราวอยู่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3.33 เห็นว่าการได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้บริหารซึ่งไม่มีความแน่นอน

โดยสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนนั้น กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 92.31 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้โดยดูจากผลงานหรือประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80.77 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้โดย

ดูจากหน้าที่ความรับผิดชอบ และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 65.38 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้โดยดูจากระยะเวลาในการทำงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียงแค่ร้อยละ 7.69 ที่เห็นว่าผู้บังคับบัญชาพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนแต่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา

ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.67 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้ด้วยความเป็นธรรม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาไม่มีความเป็นธรรมในการปรับเพิ่มค่าตอบแทน โดยกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มักจะรู้สึกที่ตนได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนในอัตราที่น้อยกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 3.33 ยังไม่เคยได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทน เนื่องจากยังทำงานได้ไม่นาน

นอกเหนือจากนี้แล้วกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 90 ยังได้รับการจัดสรรสวัสดิการอื่น ๆ จากที่ทำงานเพิ่มเติมอีก ไม่ว่าจะเป็นการประกันสังคม การประกันสุขภาพ การประกันอุบัติเหตุ ค่าครองชีพ โบนัส ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่ทำงานของแต่ละคน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 10 ที่ไม่ได้รับการจัดสรรสวัสดิการอื่นเพิ่มเติมจากที่ทำงานอันเนื่องมาจากการเป็นลูกจ้างชั่วคราว

โดยหากพิจารณาจากข้อมูลที่ทำแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นแล้วก็พอที่จะสรุปได้ว่า หากคนตาบอดมีโอกาสได้เข้าไปทำงานในหน่วยงานเหล่านี้แล้วการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาของคนตาบอดโดยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคนตาบอดที่เป็นลูกจ้าง โดยหากคนตาบอดมีสถานะเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมงานคนตาบอดก็จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการเพิ่มค่าตอบแทนหรือการได้รับสวัสดิการอื่น ๆ จากที่ทำงาน ถึงแม้ว่ามีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนจะมองว่าผู้บังคับบัญชาต้องการช่วยเหลือหรือไม่มีความเป็นธรรมบ้างก็ตาม โดยคนตาบอดที่ได้รับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนหรือการไม่มีสวัสดิการจากที่ทำงานนั้นก็เพราะว่าคนตาบอดมีสถานะเป็นลูกจ้างชั่วคราวในที่ทำงานนั่นเอง

ในขณะที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามกลุ่มคนตาบอดที่ทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่น และคนตาบอดที่ประกอบอาชีพอิสระพบว่า มีกลุ่มคนตาบอดที่เคยทำงานเป็นลูกจ้างอยู่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ตลอดจนหน่วยงานในลักษณะอื่นแล้วเปลี่ยนที่ทำงานหรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอิสระในจำนวนร้อยละ 31.33 ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนตาบอดเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือเปลี่ยนมาประกอบอาชีพอิสระนั้น ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่เปลี่ยนที่ทำงานหรือเปลี่ยนมาประกอบอาชีพอิสระเห็นว่าได้ค่าตอบแทนมากกว่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.43 ต้องการความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ในขณะที่กลุ่ม

ตัวอย่างร้อยละ 32.14 เห็นว่าที่ทำงานใหม่มีสวัสดิการดีกว่า และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 28.57 ต้องการความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 14.29 ที่รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 7.14 ถูกให้ออกจากงานเนื่องมาจากสาเหตุของความพิการ

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มคนตาบอดแล้วก็พอที่จะสรุปได้ว่า แม้การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาจะทำให้คนตาบอดที่ทำงานอยู่รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาทำให้คนตาบอดออกจากงานอันเนื่องมาจากสาเหตุของความพิการนั้นยังมีอยู่ แต่เหตุผลสำคัญที่ทำให้คนตาบอดเปลี่ยนที่ทำงานหรือเปลี่ยนมาประกอบอาชีพอิสระนั้นไม่ได้มาจากความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา หรือการถูกให้ออกจากงาน แต่เป็นเพราะเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว

ซึ่งการตอบแบบสอบถามของกลุ่มคนตาบอดนั้นได้ชี้ให้เห็นว่า ในการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในเรื่องการให้ค่าตอบแทนแก่ลูกจ้างที่เป็นคนตาบอด การประเมินผลการทำงานและการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับลูกจ้างตาบอด ตลอดจนการให้ลูกจ้างตาบอดออกจากงานนั้น การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาด้วยความไม่เป็นธรรมยังมีอยู่ แต่อยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก โดยหากภาครัฐเองมีกลไกที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้ลูกจ้างตาบอดหรือแม้แต่ลูกจ้างที่พิการอื่น ๆ ก็น่าที่จะช่วยให้คนตาบอดและคนพิการได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาเพิ่มมากขึ้น

ส่วนการประกอบอาชีพอิสระของคนตาบอดนั้น สืบเนื่องจากมาตรา ๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484 ได้บัญญัติให้ "การขบร้อง การตีสตีเป่า การแสดงการเล่นต่าง ๆ หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกันนั้น โดยเมื่อมิได้มีข้อตกลงโดยตรงหรือโดยปริยายที่จะเรียกเก็บค่าฟังค่าดูแต่ขอรับทรัพย์สินตามแต่ผู้ฟังผู้ดูจะสมัครใจให้ นั้น ไม่ให้รับฟังเป็นข้อแก้ตัวว่าไม่ได้ขอทาน" ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อคนตาบอดที่เล่นดนตรีและร้องเพลงอยู่ตามชุมชนและสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 1,000 - 1,500 คน (แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด, 2550: 11) ก็อาจถูกมองว่าเป็นการขอทาน และก็ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งตัวไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ หรือไม่เช่นนั้นทางเจ้าหน้าที่ก็อาจไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับคนตาบอดที่ต้องการเล่นดนตรีหรือร้องเพลงตามชุมชนหรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ก็เป็นได้ทั้งที่ในความจริงแล้วการเล่นดนตรีหรือร้องเพลงตามชุมชนหรือที่สาธารณะต่าง ๆ นั้นใช่จะมีแต่คนตาบอดเท่านั้น เพราะคนทั่วไปก็ได้มาเล่นดนตรีหรือร้องเพลงตามสถานที่สาธารณะด้วยเช่นกัน ซึ่งเรามักเรียกอาชีพของคนเหล่านี้ว่า "การเปิดหมวก" ซึ่งการประกอบอาชีพเปิดหมวกนั้นก็กลับไม่ถูกมองจากเจ้าหน้าที่ว่าเป็นขอทานเหมือนกับคนตาบอด ทั้ง ๆ ที่คนตาบอดและคนทั่วไปก็ประกอบอาชีพเล่นดนตรีหรือร้องเพลงตามชุมชนหรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ

เช่นเดียวกัน โดยจากการที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามคนตาบอดที่ประกอบอาชีพอิสระพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเล่นดนตรีหรือร้องเพลงนั้นเคยถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจำกุมด้วยข้อหาว่าเป็นขบวนการร้ายละ 44.44 ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 55.56 เคยถูกกีดกันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อไม่ให้ใช้สถานที่ในการเปิดให้บริการ

โดยสำหรับคนตาบอดซึ่งประกอบอาชีพอิสระที่ขอกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้น จากที่ทางผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามคนตาบอดที่ประกอบอาชีพอิสระพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.33 ที่เคยกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อนำมาประกอบอาชีพ โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่เคยกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นไม่มีคนใดที่รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ยืมเลย โดยปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการคือ การพิจารณาอนุมัติเงินกู้เป็นไปด้วยความล่าช้า จำนวนเงินที่ได้รับให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากความเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ฉะนั้นแล้วการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ยังสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับคนตาบอดตลอดจนคนพิการนั้นเกิดจากผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อโอกาสของคนพิการในการได้รับการจ้างงานหรือการประกอบอาชีพอิสระดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนการใช้ดุลพินิจของผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการให้ทุนให้โทษกับลูกจ้างที่เป็นคนพิการนั้นยังถือได้ว่าคนพิการโดยส่วนใหญ่ยังได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาอยู่

ซึ่งเมื่อนำแนวคิดในเรื่องผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมาพิจารณา จะพบว่าเนื่องจากผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นผู้ที่ทำให้ภารกิจในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และมีความยืดหยุ่น เพราะผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้นมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน ดังนั้น การใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจของผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนไปด้วย ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้ย่อมมีความสำคัญต่อคนในสังคม เพราะว่าการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจของผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้นนับได้ว่าเป็นการไปกำหนดอนาคตของพวกเขาเลยทีเดียว นอกจากนั้นแล้ว การใช้ดุลพินิจของผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นั้นอาจทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์และโทษจากนโยบายของรัฐบาลตลอดจนยังเป็นการกำหนดถึงโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงสิทธิและผลประโยชน์จากรัฐบาลอีกด้วย โดยถ้าหากผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีระดับในการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจสูง และผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีความเป็นอิสระจากอำนาจของหน่วยงาน ก็ จะส่งผลให้ผู้ นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติกลายเป็นผู้กระทำการนโยบาย "Policy Makers" ได้เลยทีเดียว

หากจะกล่าวถึงนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการแล้ว ก็นับได้ว่าการใช้ดุลพินิจของผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนพิการเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณารับคนพิการเข้าทำงาน การให้ลูกจ้างที่ต้องมาพิการออกจากงาน การพิจารณาให้คุณให้โทษกับลูกจ้างพิการ หรือการอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งบ่อยครั้งที่การใช้ดุลพินิจของผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ดุลพินิจของผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อพิจารณารับคนพิการเข้าทำงาน การพิจารณาให้ลูกจ้างที่ต้องมาพิการออกจากงาน การพิจารณาให้คนพิการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจของผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติในนโยบายด้านการประกอบอาชีพคนพิการนั้น ส่วนมากมักจะส่งผลในด้านลบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ ฉะนั้นแล้วหากนโยบายต่างๆ ของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการไม่มีความครอบคลุม เพื่อไม่ให้ผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจที่มากจนเกินไป ก็จะช่วยให้คนพิการมีโอกาสและได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งจากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า แม้ภาครัฐได้เริ่มมีนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยนโยบายของภาครัฐไม่ว่าจะเป็นในส่วนของกฎหมายและกฎระเบียบตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการมักมีจุดอ่อนอยู่ค่อนข้างมาก ดังรายละเอียดที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว ประกอบกับการใช้ดุลพินิจของผู้нанนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มักตั้งอยู่บนความไม่เชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการ ก็ได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการในด้านโอกาสและการได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพอยู่พอสมควร อย่างไรก็ตามในช่วงระยะหลังภาครัฐเองก็ได้เริ่มมีการปรับปรุงนโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการเพื่อมุ่งให้คนพิการมีโอกาสและได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

4.4 การปรับปรุงนโยบายภาครัฐเพื่อส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการตลอดจนคนพิการทางสายตา

ในช่วงปี พ.ศ. 2550 จนถึงต้นปี พ.ศ. 2551 นั้นนับได้ว่าเป็นช่วงที่นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเริ่มได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายที่คนพิการเองเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งนโยบายที่คนพิการมีส่วนร่วมในการผลักดันนั้นจะเป็นในรูปแบบของกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัด

การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เป็นต้น ซึ่งแน่นอนว่าการปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งผลให้นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอาชีพคนพิการได้รับการปรับปรุงตามไปด้วย โดยสำหรับรายละเอียดของนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการซึ่งได้รับการปรับปรุงนั้น ได้แก่

4.4.1 การห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความพิการ

แนวคิดในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ขอมรับว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้มนุษย์ทุกคนย่อมที่จะได้รับการปฏิบัติโดยเสมอภาคกัน ฉะนั้นแล้วการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างจึงไม่สามารถกระทำได้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้ "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง" "การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน" "การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้" (ดู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม) อันที่จริงแล้วบทบัญญัติในประเด็นที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนซึ่งมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้นแทบไม่ต่างจากที่เคยมีการบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เลย แต่สำหรับคนพิการแล้วการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๐ วรรคสามที่มีการเพิ่มคำว่า "ความพิการ" ลงไปนั้นได้เป็นหลักประกันสำคัญสำหรับคนพิการว่าการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านความพิการจะกระทำมิได้ ซึ่งการเพิ่มคำว่า "ความพิการ" ในมาตรา ๓๐ วรรคสาม นี้ก็เป็นผลมาจากที่กลุ่มคนพิการได้ออกมาเรียกร้องต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรัฐธรรมนูญนั่นเอง (ดู จดหมายเปิดผนึกจากสภาคนพิการฯ ถึง กมธ.ยกร่างรัฐธรรมนูญ , อ่า ง ถึง ใน

<http://www.tddf.or.th/tddf/constitution/readart.php?id=00095&lang=EN>)

ยิ่งไปกว่านั้นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ยังได้นำหลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความพิการมาบัญญัติไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

มาตรา ๑๕ "การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้"

การกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำหรืองดเว้นกระทำการที่แม้จะมีได้มุ่งหมายให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการโดยตรง แต่ผลของการกระทำนั้นทำให้คนพิการต้องเสียสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับเพราะเหตุแห่งความพิการด้วย

การเลือกปฏิบัติที่มีเหตุผลทางวิชาการ จารีตประเพณี หรือประโยชน์สาธารณะ สนับสนุนให้กระทำได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้กระทำการนั้นจะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือเยียวยา หรือรักษาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์แก่คนพิการตามความจำเป็นเท่าที่จะกระทำได้

มาตรา ๑๖ คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา ๑๕ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่ง เพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการไม่เกิน 4 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด มาตรา ๑๗ ในการใช้สิทธิตามมาตรา ๑๖ คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการอาจขอให้องค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ร้องขอหรือฟ้องคดีแทนได้

การฟ้องคดีตามมาตรา ๑๖ วรรคสอง ไม่ว่าคนพิการเป็นผู้ฟ้องเองหรือองค์กรด้านคนพิการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ฟ้องแทน ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๑๕ - ๑๗)

หมายเหตุ

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๔)

จะเห็นได้ว่า หลักการห้ามเลือกปฏิบัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองให้คนพิการได้รับการปฏิบัติโดยเสมอภาคกับบุคคลอื่นในทุกด้าน ซึ่งก็รวมถึงในด้านการประกอบอาชีพด้วย และภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้รับรองถึงหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่

เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความพิการ กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีบทบัญญัติอันเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพก็เริ่มได้รับการแก้ไขให้คนพิการไม่เป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 เป็นต้น (รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการด้านผู้พิการ ในคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และความมั่นคงของมนุษย์ สถานติบัญญัติแห่งชาติ) โดยต่อไปภายหน้าคนพิการเองก็น่าที่จะมีความหวังได้ว่าบรรดากฎหมายและกฎระเบียบอื่นใดก็ตามที่มีบทบัญญัติอันเป็นการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพก็น่าที่จะได้รับการแก้ไขเพื่อให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

สำหรับการใช้ดุลพินิจของบุคคลหรือหน่วยงานซึ่งส่งผลให้คนพิการรู้สึกว่าคุณถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในการประกอบอาชีพนั้น คนพิการก็มีสิทธิ์ร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการอันจะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้นคนพิการยังสามารถนำเรื่องฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้อีกด้วย ซึ่งหากคนพิการที่เป็นผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่สะดวกที่จะเป็นผู้นำเรื่องร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการหรือฟ้องร้องต่อศาลด้วยตนเอง คนพิการก็มีสิทธิ์ให้องค์กรของคนพิการที่เกี่ยวข้องร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการหรือฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายแทนก็ได้

ซึ่งมาตรการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และมาตรการให้คนพิการได้รับการเยียวยาจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ย่อมจะมีส่วนสำคัญในการป้องกันมิให้คนพิการถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพอันเป็นผลจากบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบตลอดจนการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายหรือผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติดังเช่นที่ผ่านมา ฉะนั้นแล้วโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการก็น่าจะมีเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการเพียงอย่างเดียวคงยังไม่สามารถสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการได้อย่างเต็มที่ ภาครัฐจึงได้มีนโยบายอื่นเพิ่มเติมเพื่อสร้างให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

4.4.2 ภาครัฐกับนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับ คนพิการ พ.ศ. 2551

โดยที่เนื้อหาของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการนั้นได้มีการปรับปรุงจากเนื้อหาของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการในปัจจุบันและยังเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องในนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ด้วย กล่าวคือ

การนำระบบสัดส่วนมาใช้ในการจ้างคนพิการเข้าทำงาน โดยมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับ คนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๓) ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า นอกเหนือจากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด หน่วยงานของรัฐเองซึ่งแต่เดิมพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ไม่ได้กำหนดให้ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่กำหนดตามกฎหมาย ก็ได้ถูกกำหนดจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้ต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับสถานประกอบการของเอกชน แต่สำหรับอัตราส่วนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานนั้นต้องรอให้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดอัตราส่วนเสียก่อน

การกระตุ้นให้มีการจ้างงานคนพิการในจำนวนมาก พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ยังมีเจตนาที่จะส่งเสริมให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการได้จ้างคนพิการเข้าทำงานในจำนวนมาก ๆ โดยการสร้างแรงจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละ 60 ของลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยมีระยะเวลาการจ้างเกินกว่า 180 วันในปีภาษีใด ให้มีสิทธิได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 38) ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะเหมาะสมสำหรับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ดำเนินกิจการซึ่งคนพิการสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแทนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะจ้างคนทั่วไปในการทำงานดังกล่าว นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการก็อาจเปลี่ยนมาจ้างให้คนพิการทำงานแทนก็เป็นได้ ส่วนคนพิการที่รวมตัวกันในการประกอบธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีลูกจ้างเป็นคนพิการเป็นส่วนใหญ่ก็ย่อมที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

การสร้างทางเลือกอื่นให้กับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐในการช่วยส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพให้แก่คนพิการ โดยถ้าหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐไม่สามารถที่จะจ้างคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดได้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ก็ได้กำหนดทางเลือกให้กับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐเอาไว้ด้วย โดยสำหรับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้จ้างคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่ได้มีการกำหนดไว้ ให้ส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฯ แต่ไม่ได้ส่งหรือส่งไม่ครบถ้วน จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของจำนวนเงินที่ไม่ได้ส่ง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานจะได้ออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่อไป (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง) ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้มีความใกล้เคียงกับหลักที่เคยมีการปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จะถูกเปลี่ยนมาเป็นกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มาตรา ๔๒) แต่ทั้งนี้ข้อกำหนดที่ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฯ ต้องเสียดอกเบี้ยจากการไม่ยอมส่งเงินหรือส่งเงินไม่ครบถ้วนนั้นเป็นประเด็นที่มีการบัญญัติเพิ่มขึ้นมาใหม่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กำหนด รวมถึงนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กำหนดและไม่ประสงค์จะจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงานหรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนก็ได้ โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะมีการกำหนดไว้ในระเบียบ (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๕) โดยข้อกำหนดดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่พึงมีการนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งจะช่วยให้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐมีทางเลือกในอันที่จะช่วยส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการเพิ่มมากขึ้น จากแต่เดิมนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องจ้างคนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กำหนดหรือมิฉะนั้นก็ต้อง

จ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้ย่อมที่จะช่วยให้คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการน่าจะมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เช่น การที่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระก็อาจได้รับพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าหรือบริการจากห้างสรรพสินค้า สถานพยาบาล สถานศึกษา ธนาคาร และอาคารสำนักงานขนาดใหญ่ เป็นต้น

การส่งเสริมให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมาตรา ๒๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานและประกอบอาชีพ ซึ่งก็รวมถึงการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพด้วย (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๒๐ (๓) ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นใหม่ที่เพิ่งมีการนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งแน่นอนว่าข้อกำหนดดังกล่าวนี้จะช่วยให้คนพิการที่เคยมีปัญหาในการไม่ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพย่อมที่จะมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีเพื่อการประกอบอาชีพของคนพิการจะมีส่วนช่วยให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพมากขึ้นน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานจะได้ประกาศกำหนดต่อไป

การนำมาตรการภาษีมาใช้สร้างแรงจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการดำเนินนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานหรือจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุนฯ แล้วแต่กรณี (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๔ วรรคสาม) ส่วนหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงานให้ คนพิการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามมาตรา ๓ (๒๐) ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพให้แก่คนพิการ การส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระให้แก่คนพิการ หรือแม้แต่การจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีในการทำงานให้แก่คนพิการ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓ (๒๐) และมาตรา ๒๐ วรรคหก ยิ่งไปกว่านั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ยังได้กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละ 60 ของลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยมีระยะเวลาการจ้างเกิน

กว่า 180 วันในปีภาษีใด ให้มีสิทธิได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๘) ซึ่งแต่เดิมนั้นพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการนั้นได้ใช้มาตรการภาษีเพื่อจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจ้างคนพิการเข้าทำงานเพียงอย่างเดียว โดยนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่สามารถนำค่าใช้จ่ายมาลดหย่อนภาษีได้

การกำหนดมาตรการลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ โดยที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นกฎหมายเมตตาธรรมนั้น ส่วนหนึ่งก็เพราะว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่มีบทลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งก็รวมถึงการที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนไม่ยอมจ้าง คนพิการเข้าทำงานตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดและไม่ยอมจ่ายเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้รับการลงโทษแต่อย่างใด จึงส่งผลให้ตลอดระยะเวลาที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มีการบังคับใช้ ก็ยังปรากฏว่ามีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชนประมาณร้อยละ 30 ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดบทลงโทษกับผู้ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ โดยหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แต่ไม่ได้ส่งหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุนฯ (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๔ วรรคสอง) และถ้าหากนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไม่ยอมส่งเงิน ทางเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติก็มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้อัยตทรัพย์สืบของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเหล่านี้ได้ด้วย (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๖) ยิ่งไปกว่านั้นสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติยังมีอำนาจประกาศโฆษณาข้อมูลหน่วยงานที่ปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยในกรณีที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะพิจารณาให้สัมปทาน การส่งเสริมการลงทุน การประกาศเกียรติคุณ สินเชื่อ รางวัล เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดแก่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใด ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องนำข้อมูลการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐใน

การส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการมาประกอบการพิจารณาด้วย (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๗) ซึ่งจากบทลงโทษต่าง ๆ เหล่านี้ก็น่าที่จะช่วยป้องปรามมิให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเพิกเฉยต่อนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการได้

ส่วนพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 นั้น แม้เนื้อหาจะเป็นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้สำหรับคนพิการ แต่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ก็ได้กำหนดให้ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ (ดู พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา ๗) ซึ่งก็มีศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการจำนวนไม่น้อยที่ให้การฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพแก่คนพิการ โดยแต่เดิมศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการขององค์กรเอกชนที่ให้การฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพแก่คนพิการนั้นไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ แต่จากข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 นี้ก็น่าจะมีส่วนช่วยให้ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการที่ดำเนินงานโดยองค์กรเอกชนหรือองค์กรอื่นมีงบประมาณในการจัดฝึกอบรมทักษะในการประกอบอาชีพให้กับคนพิการได้ ยิ่งไปกว่านั้นหากบทบัญญัติโดยรวมของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 สามารถส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสทางด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โอกาสของคนพิการในการประกอบอาชีพก็น่าที่จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ในอีกทางหนึ่งภาครัฐยังมีนโยบายที่มุ่งให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากบริการอันเป็นสาธารณะ โดยมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (ดู รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา ๕๔) ส่วนมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดลักษณะหรือการจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือบริการสาธารณะอื่น ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งหากเจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการขนส่ง หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการอื่นใดที่ช่วยให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด (ดู พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา ๓๗) ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้หากในทางปฏิบัติแล้ว อาคาร หรือ

บริการขนส่งสาธารณะต่าง ๆ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการเพื่อให้คนพิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ ก็แน่นอนว่าอุปสรรคในการเดินทางของคนพิการก็ย่อมลดน้อยลง ซึ่งก็จะส่งผลให้คนพิการที่เคยประสบปัญหาในการเดินทางมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

จากที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวมานี้ พอที่จะสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรการที่จะเป็นการช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การนำระบบสัดส่วนมาใช้เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจ้างคนพิการเข้าทำงาน
2. การกระตุ้นให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจ้างคนพิการเข้าทำงานในจำนวนมาก
3. การสร้างทางเลือกที่หลากหลายให้กับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐที่ไม่ประสงค์จ้างคนพิการเข้าทำงาน
4. การส่งเสริมให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีเพื่อการประกอบอาชีพ
5. การนำมาตรการทางภาษีมาใช้เพื่อจูงใจให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการยอมปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ
6. การกำหนดมาตรการลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการ
7. การกำหนดให้ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการขององค์กรเอกชนได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ
8. การมุ่งให้คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากบริการอันเป็นสาธารณะ ซึ่งจะช่วยลดอุปสรรคในการเดินทางสำหรับคนพิการได้

ซึ่งจากการที่ภาครัฐได้เริ่มปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งแม้ว่านโยบายดังกล่าวนี้จะยังไม่มีผลในทางปฏิบัติ แต่ทางผู้วิจัยก็เชื่อว่านโยบายด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการที่ภาครัฐได้ปรับปรุงนี้จะมีส่วนช่วยให้คนพิการได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

จากเนื้อหาในบทนี้ จึงพอที่จะสรุปได้ว่า แม้ที่ผ่านมามาภาครัฐจะได้มีนโยบายเพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพ แต่ด้วยนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและนโยบายของภาครัฐโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพยังมีจุดอ่อนอยู่ค่อนข้างมาก จึง

ส่งผลให้คนพิการยังไม่ได้รับโอกาสและความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเท่าที่ควร ในอีกทางหนึ่งการที่ภาครัฐดำเนินนโยบายด้านการประกอบอาชีพคนพิการโดยมุ่งแก้ไขปัญหาคคนพิการแบบรวมหมู่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสของคนตาบอดในการประกอบอาชีพค่อนข้างมาก และด้วยเหตุที่นโยบายในการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการของภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ใช้ดุลพินิจ ก็ได้ส่งผลต่อคนพิการในการประกอบอาชีพ ทั้งในด้านโอกาสและการได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามในระยะหลังภาครัฐได้เริ่มมีการปรับปรุงนโยบายด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพคนพิการเพื่อมุ่งให้คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น แต่นโยบายที่มีการปรับปรุงนี้ยังแทบจะไม่มีผลในทางปฏิบัติเพราะต้องรอให้มีการออกกฎหมายในลำดับรองเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเสียก่อน

โดยสำหรับเนื้อหาในบทต่อไป ทางผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงบทสรุปของงานวิจัยชิ้นนี้ ตลอดจนเสนอแนวทางเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณาในการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมอาชีพคนพิการเพื่อให้คนพิการมีโอกาสและความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพเพิ่มมากยิ่งขึ้น